

www.dmmh.no

Fagplan

**Bachelor førskolelærerutdanning
Hovedmodell, deltid**

2010-14

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR FØRSKOLELÆRERUTDANNING

Innhold

DEL 1: Generell del, Fagplan for bachelor-førskolelærerutdanning 2010-14, hovedmodellen, IKT-støttet, deltid over fire år.....	4
1. Innledning.....	4
2. Mål.....	5
3. Innhold	6
4. Organisering og arbeidsmåter	7
5. Vurdering.....	12
6. Litteraturliste.....	14
DEL 2: Fagplan for bachelor-førskolelærerutdanning, hovedmodellen, IKT-støttet, deltid over fire år.....	15
Temaområde 1: Studenten, barnet og barnehagen (1. semester)	15
Temaområde 2: Barnet i lek, skapende aktivitet og sosialt samspill (2. semester)	21
Temaområde 3: Barn, kultur og natur (3. semester)	26
Temaområde 4: Ledelse, samhandling og kommunikasjon (4. semester).....	30
Temaområde 5: Barnehagen og skolen som kulturell arena (5. semester).....	37
Temaområde 6: Mening, handling og endring (6. semester)	41
Temaområde 7 og 8: Faglig og pedagogisk fordypning - på vei mot førskolelæreryrket (7. og 8. semester).....	44
DEL 3: Plan for basisgrupper	47
DEL 4: Plan for veiledet pedagogisk praksis	48
Prinsipper	48
Overordnede mål for praksis.....	49
Mål for praksisperiodene.....	50
Grunnskolepraksis.....	54
Organisering av praksisopplæringen.....	55
Møter og veiledning	56
Praksiskontrakt.....	57
Praksisrapport	57

Vurdering i praksisperioden	58
DEL 5: Regler for avsluttende vurdering og skikkethetsvurdering	64
1. Regler for avsluttende vurdering	64
2. Skikkethetsvurdering av lærerstudenter ved DMMH	64
3. Skikkethetsvurdering/definisjon	64
4. Vurderingskriterier for lærerutdanningene	64
5. Skikkethetsnemnd	65
6. Institusjonsansvarlig	65
7. Tvilsmelding	65
8. Behandling hos institusjonsansvarlig	65
9. Behandling i skikkethetsnemnda	66
10. Behandling i styret/institusjonens klagenemnd	66

DEL 1: Generell del, Fagplan for bachelor-førskolelærerutdanning 2010-14, hovedmodellen, IKT-støttet, deltid over fire år

Vedtatt av Høgskoleråd 16. mai 2008.

Endret 25. juni 2009

Sist endret 14. august 2009

Sist endret 25. jan. 2010, Del 4, Plan for praksis, 2. stud. År

Sist endret 2. juli 2010, Praksis

1. Innledning

Denne fagplanen er utarbeidet i tråd med Lov om Universiteter og Høgskoler av 1. april 2004 og Rammeplan for førskolelærerutdanning av 2003 (RP 2003), med endringer av 2008.

Denne planen bygger på fagplan for 3-årig bachelor-førskolelærerutdanning, hovedmodellen, og vil i stor grad være identisk med denne, men med noen justeringer og endringer som følger av de spesielle forholdene ved deltidsutdanningen, bl.a. en noe større vekt på bruk av IKT som hjelpemiddel i utdanningen.

1.1 Førskolelærerutdanningen – en yrkesrettet utdanning

Førskolelærerutdanningen er en yrkesrettet utdanning og omfatter ti fag som til sammen utgjør en helhet. I tillegg kommer den valgfrie fordypningsenheten som gjennomføres 3. studieår. Førskolelærerutdanningen kvalifiserer for pedagogisk arbeid med barn i barnehagen. Med ett års relevant videreutdanning kan førskolelærere tilsettes for arbeid på første til fjerde klassetrinn i grunnskolen.

1.2 Fem kompetanseområder

RP 2003 fastsetter at all lærerutdanning skal bidra til å utvikle studentenes kompetanse innen fem særskilte områder som er sentrale i utøvelsen av lærer-/førskolelæreryrket.

Kompetanseområdene er:

- Faglig kompetanse
- Didaktisk kompetanse
- Sosial kompetanse
- Endrings- og utviklingskompetanse
- Yrkesetisk kompetanse

Disse kompetanseområdene utgjør ulike aspekter av en mangfoldig yrkeskunnskap som kjennetegner førskolelærerens profesjonskunnskap. De ulike kompetansene vil gjøre seg gjeldende i varierende grad i ulike typer situasjoner i arbeidet i barnehagen. Studiet sikter mot å utvikle studentenes kompetanse innen alle disse områdene.

2. Mål

RP 2003 beskriver hvilke kunnskaper, ferdigheter og holdninger studiet sikter mot å utvikle hos den enkelte student. Dette er overordna mål som avspeiles i planene for temaområdene og plan for pedagogisk praksis.

2.1 Førskolelærerens oppgaver

Studiet tar utgangspunkt i de grunnleggende rammene som er nedfelt i Lov om barnehager og Opplæringsloven, og i gjeldende planer for barnehage og grunnskole. Utdanningen må fokusere på de utfordringene førskolelæreren møter i konkretiseringen av disse rammene i sin yrkesutøvelse.

Førskolelærerens hovedoppgaver er pedagogisk arbeid med barn i nært samarbeid med foreldre/foresatte, og ansvar for faglig utvikling på arbeidsplassen. Arbeidet må forankres i et pedagogisk og etisk grunnsyn, som ivaretar barnets evne til erkjennelse, innlevelse, opplevelse og medvirkning. Dette er vesentlig i barnets forhold til andre mennesker og til natur, miljø, kunst og kultur. Vesentlig er også utviklingen av grunnleggende begreper, språk, estetisk sans, kunstneriske uttrykksformer, kropp og bevegelse. For å kunne møte disse utfordringene i yrket er det nødvendig at studentene møter og bearbeider de samme områdene i studietiden.

2.2 Teori og praksis i førskolelærerutdanningen

Utdanningen bygger på at teori og praksis er to likeverdige kunnskapskilder som må sees i sammenheng. Utdanningen skal danne grunnlag for et reflektert møte mellom teoretisk fagkunnskap og praktisk yrkeskunnskap slik at disse to kan framstå som en meningsfylt enhet. Alle fagene og praksis i utdanningen skal forberede studenten for førskolelærerens oppgaver.

2.3 Pedagogisk praksis i førskolelærerutdanningen

Førskolelæreryrket er et praktisk yrke, og praksis har derfor en sentral plass i studiet. Gjennom praksisperiodene skal studentene utvikle sin faglige dyktighet. De skal bli fortrolige med yrkesutøvelsen og få erfaring med de arbeidsområdene en førskolelærer har i barnehagen. Førskolelærerutdanningen er allsidig med stigende krav til selvstendighet og ansvar. I løpet av utdanningen skal studentene lære å planlegge, gjennomføre og vurdere pedagogisk arbeid. Praksisperiodene skal dessuten legge grunnlaget for kritisk refleksjon over yrkesutøvelsen.

Det legges vekt på at studentene gjennom studiet opplever et godt samarbeid mellom praksisfeltet, studentene og lærerne. I tillegg til de årlige praksisperiodene prøver høgskolen å legge til rette for at alle studenter har mulighet til tilknytning til minst en barnehage når de ikke er i veiledet praksis, som kan fungere som en "referansebarnehage". For mange av studentene på deltidsutdanningen vil den barnehagen de arbeider ved fungere som en slik referansebarnehage, der de kan observere barn og prøve ut pedagogiske ideer. For studenter

som ikke arbeider i barnehage til vanlig, oppfordres det til å etablere kontakt med en lokal barnehage som gjør det mulig å komme i barnehagen etter avtale. For studenter i eller nær Trondheim, vil noen av høgskolens praksisbarnehager fungere som slike referansebarnehager.

2.4 Ansvar for egen læring

Studiet innebærer forskjellige læringsformer. I tillegg til forelesninger og annen lærerstyrt aktivitet må studentene ta ansvar for å tilegne seg innholdet i fagplanen både gjennom egenstudier, arbeid i basisgrupper, samt gjennom arbeidskrav og mapper som arbeids-, lærings- og vurderingsform. (Se kap. 4.1.)

For deltidsutdanningen er i tillegg bruk av IKT (Informasjons- og kommunikasjonsteknologi) en viktig del av studiet, både som kommunikasjonsmåte overfor høgskolen, og som redskap i samarbeid mellom studenter. Studentene har derfor selv ansvar for å ha PC med fungerende internettilknytning.

3. Innhold

3.1 Studiets verdier og kunnskapsinnhold

Førskolelærerutdanningen ved DMMH er forankret i kristne og humanistiske verdier og tradisjoner som står sentralt i vårt samfunn og vår kultur, og som også er nedfelt som verdigrunnlag for barnehagen og skolen. Høgskolen vil legge særlig vekt på verdier som menneskeverd og nestekjærlighet, likeverd, solidaritet og internasjonal forståelse, og forvaltning av naturen og menneskets skaperevne.

Førskolelærerutdanningens kjennetegn og styrke er fagbredden slik den kommer til uttrykk gjennom de ti fagene drama, forming, musikk, norsk, KRL (kristendom, religion og livssyn), samfunnsfag, fysisk fostring, naturfag, matematikk og pedagogikk, alle med fokus på barn.

Fagene ivaretar fagspesifikke og tverrfaglige emner i tråd med Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (2006), Rammeplan for førskolelærerutdanningen (2003) og de ovennevnte verdier.

3.2 Veiledning

Veiledning i førskolelærerutdanningen har til oppgave å yte hjelp til studentens personlige og faglige kompetanseutvikling. Dette er en oppgave som vedrører faglærere, praksisveiledere og praksislærere i praksisbarnehagene.

Veiledning i studier av fag og fagområder og veiledning som retter seg mot yrkesrollen må ses i sammenheng, gjennom sammenkopling av faglig, pedagogisk og praktisk innsikt. Veiledning tar dels utgangspunkt i studentenes arbeid med og i pedagogisk praksis, dels i arbeid med oppgaver og aktiviteter i fag og fagområder ellers.

Veiledning i pedagogisk praksis

Veiledning i pedagogisk praksis er et felles ansvar for alle lærergrupper i utdanningen, og siktemålet er at studentene kan gjøre praksiserfaringer gjennom hele studiet. Praksisveileder har likevel et koordinerende ansvar for studentenes praksis, og praksislærer har et særlig ansvar for den praktiske siden av praksisopplæringen i barnehagen.

Veiledning i temaområdene

Veiledning skjer dels individuelt, dels i forhold til arbeid og aktiviteter i grupper. I deltidsutdanningen vil denne veiledningen primært skje under samlingene ved høghskolen. Den vil også skje gjennom kontakt mellom den enkelte faglærer og studentene enkeltvis og i grupper, i forbindelse med arbeid med oppgaver knyttet til fagspesifikke og tverrfaglige tema.

Alle lærerne har ansvar for å undervise, veilede, vurdere og legge til rette for et godt læringsarbeid, også ved å bruke den nettbaserte læringsportalen aktivt. Klassestyrer har et hovedansvar for å ha kontakt med og veilede gruppene i deres generelle lærings- og samarbeidsprosesser, både på nettet og når de fysisk møtes.

4. Organisering og arbeidsmåter

4.1 Organisering av studiet

Høghskolen har valgt å organisere den deltids førskolelærerutdanningen slik at hvert semester (halvår) er bygd opp rundt og definert som et overordnet, tverrfaglig temaområde. Disse overordnede områdene er inndelt i mer avgrensede deltema, der enkelte fag vil stå mer eller mindre sentralt og dels samarbeide om formidling av og bearbeiding av innhold. Mål og innhold i temaområdene skal sikre at de overordnede målene og hovedemnene for hvert fag, slik disse er formulert i RP 2003, ivaretas.

Temaområdene er bygd opp med tanke på en studieprogresjon i mål, innhold og arbeidsmåter. Studentens møte med studiet og med barnet i barnehagen, er de to første deltemaene. De følgende deltemaene utvider perspektivet ved at det legges større vekt på faglig arbeid med og overfor barn alene og i grupper, og ikke minst på førskolelæreren som pedagogisk leder for øvrige ansatte i barnehagen. I det siste studieåret vektlegges refleksjon over og forståelse av førskolelærerprofesjonen i et større samfunnspektiv. Førskolelærerne skal møte og mestre en yrkesverden i forandring, og derfor blir endrings- og utviklingskompetanse, og vurdering av kvalitet i barnehagen, viktige stikkord her. I siste studieår får også studenten mulighet til å fordype seg i et mer avgrenset fagområde.

4.2 Generelt om arbeidsformer i studiet

Det er viktig at studentene møter og gjør erfaringer med mange ulike arbeidsformer. Dels følger valg av arbeidsformer av de ulike fagenes særegne tradisjoner og innhold. Dels

handler det om at studentene skal utvikle både en praktisk og teoretisk basert kompetanse, i samsvar med førskolelæreryrkets mangfoldige krav.

I barnehagen er samtalen vesentlig for kontakt med barn og voksne. Evnen til å uttrykke seg muntlig må trenes opp gjennom utdanningen. Samtale om og presentasjon av egne oppfatninger og kunnskaper overfor andre vil derfor stå sentralt. Gjennom forelesninger og annen lærerstyrt aktivitet, gjennom selvstendig lesing av litteratur og skriving av fagtekster, og ikke minst gjennom samarbeid med andre studenter, vil studentene tilegne seg en bred og variert kunnskap og kompetanse. For studentene på det IKT-støttede deltidsstudiet vil det å formulere seg skriftlig vektlegges noe mer, både ved skriving av fagtekster og som kommunikasjonsform via Internett.

Sentrale arbeidsformer i studiet er:

- Forelesninger
- Diskusjon og samtale, muntlig presentasjon av oppgaver
- Lesing av fagpensum
- Samarbeid og kontakt med andre studenter og lærere ved hjelp av nettbasert læringsplattform
- Skriving av fagtekster og arbeid med mappebidrag av ulike slag
- Prosjektarbeid
- Arbeid i naturen
- Formidling
- Observasjon
- Estetisk/kunstneriske aktiviteter
- Arbeid i basisgruppe med og uten veileder (se del 3)
- Praktisk arbeid i barnehage og andre pedagogiske institusjoner
- Overnattingsturer og ekskursjoner
- Internett som kunnskapskilde og kommunikasjonsmiddel
- Veiledning

Det gis ikke undervisning i klassen i alle områder innen fagene, så studenten må ta eget ansvar for å studere deler av pensum som det ikke undervises i.

4.3 Studiedeltakelse

Tilstedeværelse i undervisningen på høyskolen

I prinsippet er alt organisert arbeid i førskolelærerutdanningen obligatorisk. Dette gjelder både undervisning og tidfestede oppgaver gjennomført individuelt og i grupper. Studenter som har for liten deltakelse i organisert arbeid vil ikke få vurdert eksamensmapper eller kunne gå opp til prøver under eksamensvilkår. Dersom fravær/manglende deltakelse i organisert arbeid blir vurdert av faglærer(e) til å gå ut over vesentlige læringselementer i førskolelærerstudiet, kan studenten pålegges ekstra, kontrollerbare oppgaver. For å få godkjent de ulike delene av førskolelærerutdanningen, og få gå opp til aktuelle eksamener, må studenten ha oppfylt alle obligatoriske arbeidskrav. For nærmere oversikt over krav til

deltakelse og utføring av obligatoriske oppgaver, vises det til fagplanens Del 2, punkt 5: Vurdering, samt til presiseringskriv i de enkelte fag.

Studenter som ikke har fått godkjent alle obligatoriske arbeidskrav, vil ikke få vurdert eksamensmapper eller kunne gå opp til prøver under eksamensvilkår. Se ellers Forskrift om studentopptak, eksamen m.v., og Reglement og retningslinjer for mapper, og Regler for vurdering og behandling av arbeidskrav.

Tilstedeværelse i pedagogisk praksis

Se Del 4, punkt 3.2

4.4 Studiemodell og organisering

Førskolelærerutdanningen, beskrevet i RP 2003, består av pedagogikk, fagligpedagogiske studier og fordypningsenhet med bacheloroppgave. Praksisopplæringen er inkludert i de ulike studieenheter. Til sammen utgjør dette 180 studiepoeng over tre år. Det er tilstrebet å få en forholdsvis lik studiebelastning per studieår.

- Temaområde 1: Studenten, barnet og barnehagen
- Temaområde 2: Barnet i lek, skapende aktivitet og sosialt samspill
- Temaområde 3: Barn, kultur og natur
- Temaområde 4: Ledelse, samhandling og kommunikasjon
- Temaområde 5: Barnehagen og skolen som kulturell arena
- Temaområde 6: Mening, handling og endring
- Temaområde 7 + 8: Faglig og pedagogisk fordypning på vei mot førskolelæreryrket

Fag og studiepoeng er fordelt ulikt over de åtte temaområdene, slik nedenstående studiemodell viser:

Semester	1. år høst	1. år vår	2. år høst	2. år vår	3. år høst	3. år vår	4. år høst	4. år vår	4. år Bach.- oppg.	Sum
Temaområde/fag	1	2	3	4	5	6	7	8		
Drama	3	3	4							10
Forming	3	3	4							10
Musikk	3	3	4							10
Fysisk fostring	4	7								11
Naturfag med miljølære		8	6							14
Religion, livssyn og etikk				4	4	3				11
Matematikk				4	3	3				10
Norsk				4	6	5				15
Samfunnsfag				4	5	5				14
Pedagogikk	7	4	5	7	5	5	6	6		45
Fordypningsenhet							10	5	15	30
Sum	20	28	23	23	23	21	16	11	15	180
Uker praksis	3	3	0	6	1	5		2		20 uker

Bacheloroppgave

I 4. studieår inngår en fordypningsenhet med en bacheloroppgave på 15 studiepoeng. Arbeidet med bacheloroppgaven skal gi studentene en utdypet erfaring med faget pedagogikk og det aktuelle fordypningsfaget. Oppgaven skal ta utgangspunkt i en problemstilling, og legge vekt på så vel metodiske kunnskaper og ferdigheter, som

refleksjon over og drøfting av teori hentet både fra det pedagogiske og ferdypningsfaglige området.

4.5 Organisering av praksisopplæringen

Veiledet pedagogisk praksis har et omfang på 20 uker, fordelt på alle 4 studieår. En av disse ukene legges til grunnskolen 1. klassesertrinn.

I tillegg til den veiledede praksis som høgskolen organiserer, oppfordres studentene til å bruke referansebarnehagen(e), evt egne arbeidsplasser, flittig gjennom hele studiet (se Del 3).

Praksisperiodene er fordelt slik utover i studiet:

Semester	Temaområde	Praksis
1.	Studenten, barnet og barnehagen	3 uker veiledet pedagogisk praksis
2.	Barn i lek og skapende aktivitet	3 uker veiledet pedagogisk praksis
4.	Ledelse, samhandling og kommunikasjon	6 uker veiledet pedagogisk praksis
5.	Barnehagen og skolen som kulturell arena	1 uke grunnskolepraksis
6.	Mening, handling og endring	5 uker veiledet pedagogisk praksis
8.	Faglig og pedagogisk ferdypning	2 uker ferdypningspraksis
Totalt hele studiet:		20 uker veiledet pedagogisk praksis

4.6. Internasjonalisering av studiet, mulighet for praksis i utlandet

I 6. semester er det muligheter for å gjennomføre praksis i utlandet. Det blir informert om muligheten for å søke slik praksis om høsten 3. studieår. Utenlandspraksis for de som går på det treårige studiet, forutsetter deltagelse i det engelskspråklige kurset Comparing Childhoods som går i januar/februar rett før praksis. Dette kurset erstatter ordinær undervisning, inklusiv eventuell arbeidsoppgaver og mappebidrag i denne perioden. For deltidsstudentene vil Comparing Childhoods tilbys som en mulighet men intet krav, siden kurset arrangeres som et heltidsstudium på campus.

4.7. Organisering i klasselærerteam

Klasselærerteamet skal arbeide etter prinsippet om likeverd mellom fagene i utdanningen og ut fra det særlige omfang hvert enkelt fag har, slik det framgår i RP 2003, i vedtatt studiemodell og med utgangspunkt i fagplanen for kullet. Organisering av innhold i undervisningen blir drøftet i klasselærerteamet.

Sammensetting av klasseteam

Hvert klasseteam består av:

- Klassestyrer (leder av klasseteamet)
- Klasselærere (lærere som underviser i teamet)
- To studenter (valgt av studentene i klassen)
- Klasseteam har faste møter med møteplikt. Klassestyrer sørger for at det skrives referat fra hvert møte i klasseteam. Det er ønskelig at studentrepresentantene i klasseteamet kan møte, men det kan ikke stilles krav om det.

Klasseteamets oppgaver

Klasseteamet drøfter faglige problemstillinger og planlegger videre arbeid.

Tema som tas opp kan være:

- Koordinering av undervisningsopplegg
- Drøfting av aktuelle faglige problemstillinger
- Organisering av fellesopplegg
- Koordinering av studentenes arbeid
- Emner innenfor temaområdet
- Pensum og annen litteratur
- Arbeidet i basisgrupper
- Studentsaker

Når studentsaker tas opp, fratrer studentrepresentantene møtet.

Studentrepresentantene har ansvar for å drøfte og forberede saker i samarbeid med de andre studentene i klassen. I deltidsklassen er det naturlig at slike drøftinger dels skjer på nettet, dels under samlingene ved høgsolen. Studentene kan fremme saker gjennom studentrepresentantene, faglærer eller direkte til klassestyrer.

Studentrepresentantene rapporterer tilbake til de andre studentene muntlig eller skriftlig.

Lærere fremmer saker gjennom klassestyrer.

5. Vurdering

Vurdering er både veiledning underveis i studiet og en endelig evaluering på slutten av studiet. Vurdering er derfor en viktig del av læringsprosessen og skal bidra til at studentene utvikler forståelse for formålet med studiet og får innsikt i egne forutsetninger for

førskolelæreryrket. Gjennom vurderingen i løpet av studiet skal studentene få veiledning om bl.a. arbeidsgang, arbeidsresultat og samarbeid.

Videre skal vurderingen tjene til å gi informasjon til tilsettingsorgan og andre institusjoner om de kvalifikasjonene studentene har for arbeid i barnehage og grunnskolens 1.klassetrinn, eller for videre studier.

Vurderingene er også et middel høgskolen kan bruke for å vite om kvalitetsmålene er nådd, og om det er behov for endringer.

Vurderingsformene skal være varierte og avspeile innhold og arbeidsformer i hvert enkelt temaområde.

Vurderingen omfatter:

- Studentenes vurdering av eget arbeid (spesielt i forhold til praksis, prosjektarbeid, gruppearbeid, aktivitet i timene, deltakelse for å fremme konstruktiv studiemiljø)
- Student- og lærervurdering av innhold, opplegg og arbeidsform knyttet til plan for temaområdene. Gjennom slike vurderinger, systematisert gjennom arbeid med handlingsplan for vurdering av studiekvalitet, vil studentene medvirke til utvikling av utdanningen, både på kort og lang sikt.
- Lærervurdering av studentenes arbeider under studiet og ved slutten av studiet.

Vurderingene som studentene gjør av høgskolens virksomhet inngår i høgskolens system for utvikling av studiekvalitet. Denne type vurderinger gjøres i hovedsak i desember og juni via et Internett-basert spørreskjema. Det er obligatorisk for studentene å gjennomføre denne vurderingen, og det settes av tid på undervisningsplanen til det. Disse systematiske vurderingsordningene er studentenes viktigste kanal til å påvirke egen og etterfølgende studenters arbeidshverdag ved DMMH.

5.1. Obligatoriske arbeidskrav

Gjennom hele studiet er det lagt inn obligatoriske arbeidskrav som studenten må ha oppfylt for å få godkjent de ulike delene av førskolelærerutdanningen, og for å få gå opp til aktuelle eksamener. Se ellers Forskrift om studentopptak, eksamen m.v. og til Reglement og retningslinjer for mapper, og Regler for vurdering og behandling av arbeidskrav.

Praksisperiodene er obligatoriske og har egne regler for bestått praksis. Se Plan for pedagogisk praksis (Del 4).

5.2 Mappevurdering som vurderingsform

Vurderingsformene vil variere, men en sentral arbeids- og vurderingsform i studiet er mapper, som innebærer at oppgaver og arbeider av ulike slag blir kommentert og gitt veiledning på av medstudenter og lærer. 'Mappe' kan dels være en fysisk mappe/perm, en virtuell/elektronisk lagringsplass eller et uttrykk for at ting blir tatt vare på. Hvordan mappen i det enkelte fag skal være, vil faglærer gjøre rede for. Se også presiseringskriv for hvert fag. Ved at oppgaver studentene arbeider med underveis i studiet også er utgangspunkt for sluttvurdering i de enkelte fagene, forener mappevurdering underveisvurdering og

sluttvurderingen. For oversikt over konkrete mappebidrag som skal gjennomføres, se Del 2 pkt. 5: Vurdering, for hvert temaområde.

For hvert emne, fag eller fagkombinasjon som skal ha en sluttarakter på studentens vitnemål skal det være en egen mappe der arbeider og oppgaver (mappebidrag) innen faget/fagkombinasjonen samles. Ved avsluttet fagstudium skal et bestemt antall bidrag utgjøre eksamensmappen, som inngår som grunnlag i avsluttende vurdering i faget/fagkombinasjonen, sammen med skriftlige og/eller praktiske/estetiske eller muntlige eksamensformer. For hvert fag/fagkombinasjon vil det være egne regler for hvordan bidragene til eksamensmappen blir utformet, og for hvordan ulike deler av avsluttende vurdering vektet. Disse reglene skal formidles til studentene ved oppstart av de aktuelle enhetene gjennom en såkalt presiseringsinstruks. Det vises for øvrig til Forskrift om studentopptak, eksamen m.v. og til Reglement og retningslinjer for mapper, og Regler for vurdering og behandling av arbeidskrav.

5.3 Skikkethetsvurdering

Som en del av vurderingen av den enkelte student inngår også vurdering av studentens skikkethet for yrket som førskolelærer. En slik vurdering reguleres av Universitets- og høyskoleloven § 4-10, og Kunnskapsdepartementets forskrift av 30.6.2006: [Forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene](http://www.lovdato.no/for/sf/kd/kd-20060630-0859.html) (<http://www.lovdato.no/for/sf/kd/kd-20060630-0859.html>).

Se Fagplanen Del 5: Regler for avsluttende vurdering og skikkethetsvurdering.

6. Litteraturliste

Fagene som inngår i de åtte temaområdene vil ha egne litteraturlister. Det er også egne litteraturlister for fordypningsenheter 3. studieår. I tillegg kan hver enkelt faglærer anbefale utfyllende litteratur i tilknytning til de enkelte deltemaene, hvis dette er hensiktsmessig. Det tas forbehold om endringer i litteraturlistene, og det henvises til Høgskolens nettsider for publisering av senere korrigerede utgaver av litteraturlistene.

DEL 2: Fagplan for bachelor-førskolelærerutdanning, hovedmodellen, IKT-støttet, deltid over fire år.

Temaområde 1: Studenten, barnet og barnehagen (1. semester)

1. Innledning

Studentene møter høgsolen med ulike erfaringer og forutsetninger, ut fra sin kulturelle bakgrunn. I løpet av den første studietiden legges det vekt på å utvikle et godt læringsmiljø i basisgrupper, klasser og ved studiestedet.

Studenten skal utvikle bevissthet om seg selv, kunnskap om barn, og samspillsprosesser mellom barn, og mellom barn og voksne. Leken utgjør en sentral del av barndommen, og barnets utvikling og læring er nært knyttet til lek, noe som forutsetter at studenten tilegner seg kunnskap og forståelse for lekens uttrykk og mangfold.

Det er viktig at studentene tidlig, både enkeltvis og i grupper, gjør erfaringer med barn i barnehagen, og reflekterer over egen rolle i forhold til barns opplevelser og utviklingsmuligheter i barnehagen.

Studenten skal gjennom kunnskap i ulike fagområder kunne legge til rette for et godt pedagogisk miljø. Hva slags syn man har på barn og oppdragelse, på seg selv og sine medmennesker, er en del av den enkeltes livssyn, som igjen påvirker pedagogisk praksis. Studenten må derfor utvikle bevissthet om eget pedagogiske grunnsyn som grunnlag for didaktisk tenkning og planlegging.

2. Mål

Studenten skal i løpet av temaområde 1:

- utvikle forståelse og bevissthet om det å være student i samarbeidsrelasjon til andre
- gjøre erfaringer med samhandling med barn (under praksis) og reflektere over disse erfaringene
- tilegne seg kunnskaper innenfor og erfaringer med grunnleggende elementer innen fagene drama, musikk, forming og fysisk fostring
- observere og gjøre erfaringer med hvordan ovennevnte fag gjør seg gjeldende i barnehagens pedagogiske virksomhet

3. Innhold

Deltema

a. Studentrolle, samarbeidslæring og studieteknikk

- studentrollen og læring gjennom egen aktivitet

- egenutvikling og innsikt i egne forutsetninger
- sosial kompetanse, gruppeprosesser og samarbeidslæring
- bruk av IKT i læringsprosesser, individuelt og i samarbeid med andre

b. Møte med barnet og barnehagen

- barn i lek og samspill i barnehagen
- samhandling voksne – barn, med utgangspunkt i egne erfaringer
- fagenes tilstedeværelse i barnehagens virksomhet
- pedagogisk teori og grunnsyn som utgangspunkt for arbeid med barn
- fortellinger og lekerfaringer fra egen barndom som utgangspunkt for og tilnærming til faglig innsikt
- observasjon som grunnlag for didaktisk tenkning og planlegging

4. Arbeidsmåter

Sentrale arbeidsmåter i denne temaperioden vil være basisgruppearbeid under samlinger og på nettet, arbeid med praktiskeestetiske fag, og markatur med overnatting. Se ellers Del 1 punkt 4.

5. Vurdering 1. semester

(Arbeidskrav og avsluttende vurdering for 1. studieår er listet opp etter 2. semester/temaområde.)

6. Litteratur

Felles litteratur, gjelder for alle studieår:

Kunnskapsdepartementet. (2005). Lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager (barnehageloven). Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Kunnskapsdepartementet. (2006). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

FNs konvensjon om barnets rettigheter. (2003). Oslo: Barne- og familiedepartementet. (Vedtatt av De forente nasjoner 20. november 1989. Ratifisert av Norge 8. januar 1991. Revidert oversettelse mars 2003 med tilleggsprotokoller) Lastes ned fra http://www.regjeringen.no/upload/kilde/bfd/red/2000/0047/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf

Bae, B. m.fl. (2006) *Temahefte om barns medvirkning*. Oslo: Kunnskapsdepartementet

Bjørn, I. & Juuso, R. (2006). *Temahefte om samisk kultur i barnehagen*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Bølgan, N. (2006). *Temahefte om "IKT i barnehagen"*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

- Dysthe, O., Hertzberg, F. & Hoel, T. (2000). *Skrive for å lære. Skrivning i høyere utdanning*. Oslo: Abstrakt forlag. (Kap. 1-9, 136 s).
- Friis, P. (2006). *Temahefte om menn i barnehagen, om å rekruttere og beholde menn i barnehagen*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Gjervan, M. (Red.). (2006). *Temahefte om språklig og kulturelt mangfold*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Lysklett, O.B. (Red.). (2006). *Temahefte om natur og miljø*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Mørland, B. (Red.). (2008). *Temahefte om barn med nedsatt funksjonsevne i barnehagen*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Reikerås, E. (2007). *Temahefte om antall, rom og form*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Rossholt, N. (2006). *Temahefte om likestilling i det pedagogiske arbeidet i barnehagen*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Sandvik, N. (2006). *Temahefte om de minste barna i barnehagen*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Drama

(gjelder for temaperiode 1-3)

- Guss, F.G. (2003). *Lekens drama 2: en artikkelsamling*. Oslo: Høgskolen i Oslo. Avdeling for lærerutdanning (122 s).
- Larsen, A-M. (2004). *Kwesuka sukela – once upon a time: How to use play drama and theatre in storytelling*. Trondheim: Queen Maud's College. College of Early Childhood Education (ss 14-117. 104 s).
- Lindqvist, G. (1997). *Lekens muligheter*. Oslo: Ad Notam Gyldendal. (ss. 76-176. 101 s).

Forming

(gjelder for temaperiode 1-3)

- Carlsen, K., Samuelsen, A. (1992). *Inntrykk og uttrykk. Estetiske fagområder i barnehagen*. Oslo: Ad Notam Gyldendal. (143 s).
- Danbolt, G. (2002). *Blikk for bilder. Om tolkning og formidling av billedkunst*. Oslo: abstrakt forlag. (ss. 21-56).
- Haabesland, A. & Vavik, R. (2000). *Kunst og håndverk - hva og hvorfor*. Bergen: Fagbokforlaget. (185 s).
- Klausen, S. & Grangaard H. (2000). *Vis hvad vi gør! En bok om dokumentation og rummets betydning i det pædagogiske arbejde*. København: Forlaget Børn & Unge. (96 s).

Kunnskapsdepartementet. (2006). Læreplanverket for kunnskapsløftet. Oslo: Kunnskapsdepartementet. (ss.129-132).

Letnes, M. & Jæger, H. (2008). Bilde + tekst = språklig vekst. I: Kibsgaard, S. (Red.). *GLSM i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget. (Kapittel 12. 15 s).

Utbildningsradion. (1994). *Ett barn har hundre språk*. Video. Stockholm: Utbildningsradion.

Utbildningsradion. (1994). *Målarprogram från Klara barnstuga målarateljé*. Video. Stockholm: Utbildningsradion.

Marit Holm Hopperstad (2005), *Alt begynner med en strek, når barn skaper mening med tegning*. Oslo. Cappelen

Marit Hofstad: *Små barns kroppspraksis når de tegner og maler*. FoU i praksis 2008, rapport fra konferanse om praksisrettet FoU i lærerutdanning. (12 s.)

Fysisk Fostring

(gjelder for temaperiode 1-2)

Sandseter, E.B., Hagen, T.L. & Moser, T. (2010). *Kroppslighet i barnehagen - pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse*. Gyldendal akademiske forlag, 2010.

Tillegg: utdelt materiale i forbindelse med forelesninger.

Musikk

(gjelder for temaperiode 1-3)

Angelo, E. & Semundseth, M. (2008). Språk + Musikk = Sprusikk. I: Kibsgaard, S. (Red.). *GLSM i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget. (Kapittel 8. 12 s).

Ramfjord, L. (2005). *Gi lyd! Lydarbeid og musikk med barn*. (2. utgave). Oslo: Universitetsforlaget.

Stehouwer, G. & Nilsen, H. (1994). *Musikk mellom liten og stor*. Oslo: Norsk Musikkforlag. (80 s).

Sæther, M. (2008). Musikk og grunnleggende læring i et stimulerende miljø i barnehagen. I: Kibsgaard, S. (Red.). *GLSM i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget. (Kapittel 9. 16 s).

Sæther, M. & Aalberg E. (2006). *Barnet og musikken*. Oslo: Universitetsforlaget.

Barnesangbok etter klassens valg. Ca 100 s.

Noter og aktuelle artikler kommer i tillegg til bøkene. Ca 100 s.

Pedagogikk:

(gjelder for temaperiode 1-2)

Abrahamsen, G. (1997) *Det nødvendige samspillet*. Oslo: Tano Aschehoug (kap. 1,2,3 og 4. 54 sider)

Askland, L. (2006). *Kontakt med barn. Innføring i førskolelærerens arbeid på grunnlag av observasjon*. Oslo: Gyldendal akademisk. (Kap. 1,2,3,4 og 5. 133 sider)

Bae, B. (1996). *Det interessante i det alminnelige*. Oslo: Pedagogisk Forum. (Kap. 2, 8 og 9, 49 s)

Birkeland, Å. & Carson, N. (2004). *Veiledning for førskolelærere*. Kristiansand: Høyskoleforlaget. (Kap. 1, 2, 3 og 4. 48 s).

Fennefoss, A. T.& Jansen K. E. (2008) *Småbarnspedagogikk og praksisfortellinger. Pedagogisk dokumentasjon gjennom tolkning og analyse* Bergen: Fagbokforlaget (Kap. 3. 69 sider)

Gunnestad, A. (2003). *Didaktikk for førskolelærere. En innføring*. (3. utgave). Oslo: Tano Aschehoug. (Kap. 1-4, 136 s).

Haugen, S., Løkken, G. & Røthle, M. (Red.). (2005). *Småbarnspedagogikk –fenomenologiske og estetiske tilnærminger*. Oslo: Cappelen akademisk forlag. (Kap. 1-4, 83 s.).

Hendry, L. & Kloep, M. (2003). *Utviklingspsykologi i praksis*. Oslo: Abstrakt forlag. (Kap. 1-4, 6, 8. 100 s).

Kolle, T. Larsen, A. S. & Ulla, B. (2010) *Pedagogisk dokumentasjon – inspirasjoner til bevegelige praksiser*. Bergen: Fagbokforlaget (132 sider)

Lillemyr, O. (2001). *Lek på alvor. Førskolebarn og lek - en spennende utfordring*. (2.utgave). Oslo: Universitetsforlaget. (Kap 1,2,3,4 og 10. 100 s).

Løkken, G. & Søbstad, F. (2006). *Observasjon og intervju i barnehagen*. (3. utgave). Oslo: Tano Aschehoug. (Kap. 1,2,3, 5 og 7. 88 s).

Nordland, E. (2004). *Gruppen som redskap for læring*. (3. opplag) Oslo: Gyldendal akademisk. (Kap. 1,2,3,4,5, 6 og 8. 125 s.)

Ruud, E. B. (2010) *Jeg vil også være med! Lekens betydning for barns trivsel og sosiale læring i barnehagen* Oslo: Cappelen Akademiske forlag (Innledning og Del I. 74 sider)

Kompendium: (2005). *Lek og barndom*. Trondheim: Tapir.

Olofsson, B.K. (1993). Hva er lek? I Olofsson, B.K. (1993). *I lekens verden*. Oslo: Pedagogisk Forum. (s. 11-29. 19 s.).

Rasmussen, T. (1996). Lek og kropp. I: Rasmussen, T. (1996). *Orden og kaos, elementære grunnkrefter i lek*. Oslo: Forsythia.(s. 67-76. 10 s.)

- Rasmussen, T.H. (2001). Legetøjets fænomenologi, og Legetøj mellem det moderne og postmoderne. I: Rasmussen, T. (2001). *Legetøjets virtuelle verden*. København: Semi-forlaget. (s. 10-35. 26 s.).
- Åm, E. (1989). Lekens skjulte struktur. I: Åm, E. (1989). *På jakt etter barneperspektivet*. Oslo: Universitetsforlaget. (s 35-62. 28 s.).

Temaområde 2: Barnet i lek, skapende aktivitet og sosialt samspill (2. semester)

1. Innledning og begrunnelse

I temaområde 2 vil barnet i større grad stå i sentrum for studiet. Studenten skal bli seg bevisst barns utvikling og kompetanser fra 0-7 år. Gjennom å tilegne seg kunnskap om barns utvikling, lek og skapende aktivitet, skal studenten kunne observere og legge til rette for alle barn, og ikke minst barn som har behov for særskilt hjelp og støtte.

Studenten skal også utvikle bevissthet om seg selv i samspill med barn og forstå at barnets utvikling er relasjonelt betinget, noe som igjen forutsetter selvinnsikt og kunnskap om samspillprosesser. Leken utgjør en sentral del av barnets barndom. Barnets utvikling og læring er nært knyttet til leken, noe som forutsetter at studenten tilegner seg kunnskap og forståelse for lekens uttrykk og mangfold. Ikke minst er det viktig at studentene utvikler forståelse for at leken har sin egenverdi.

Studenten skal gjennom kunnskap i ulike fag kunne stimulere barna bredt og legge til rette et godt pedagogisk miljø. Bevissthet om eget pedagogiske grunnsyn skal videre danne grunnlag for didaktisk tenkning og planlegging. Hva slags syn man har på både barnet, seg selv, oppdragelsen og livet gir føringer til pedagogisk praksis. Å se barnet som kompetent og aktiv deltager medfører blant annet at man inntar en voksenrolle som er mer preget av å være veileder enn å være formidler.

2. Mål

Studenten skal i løpet av temaområde 2:

- tilegne seg kunnskap om barn i lek, utvikling og samhandling med særlig fokus på å forstå utvikling i et kultur- og samspillsperspektiv
- tilegne seg kunnskap om småbarnspedagogikk
- tilegne seg kunnskap om barn med behov for særskilt hjelp og støtte
- få erfaring med og utvikle kunnskap om tilrettelegging av skapende og ekspressive aktiviteter for barn
- få erfaring med og kjennskap til uteaktivitet om vinteren for barn
- utvikle bevissthet om mangfoldet i naturen og gjøre bruk av dette i arbeid med barn

3. Innhold

Deltema

a. Lek, utvikling og samspill

- barn i lek, utvikling og samspill gjennom (estetiske) opplevelser, uttrykk og skapende prosesser

- sosialisering
- barns fysisk-motorisk utvikling
- barns musikalske opplevelse, væremåter og uttrykksformer
- barn med behov for hjelp og særskilt støtte
- småbarns særegne samværsformer, lek og uttrykksmåter

b. Vinterfriluftsliv

- ski- og snølek og vinterfriluftsliv
- naturen om vinteren, arena for estetiske opplevelser og aktiviteter
- snø og is som formingsmateriale, eksperimentell lek med snø og is
- vinterøkologi

c. Skapende og ekspressive aktiviteter for barn

- barns dramatiske lek og dramapedagogisk arbeid i barnehagen
- barns utvikling i to – og tredimensjonale visuelle uttrykk
- tilrettelegging av estetisk arbeid i barnehagen
- arbeid med rom, form og tid i forhold til komposisjon og barns lek
- musikk og sanglek
- dans og ekspressive aktiviteter
- mangfoldet i naturen, naturstudier i nærmiljøet
- vårt fysiske verdensbilde
- planter og dyr om våren

4. Arbeidsmåter

Sentrale arbeidsmåter i denne temaperioden vil være basisgruppearbeid under samlinger og på nettet, arbeid med praktiskeestetiske fag, ekskursjoner i naturen og vinterkurs. Se ellers Del 1 punkt 4.

5. Vurdering 2. semester (Vurdering naturfag etter 3. semester)

For nærmere presisering av mappebidrag og arbeidskrav henvises det også til presiseringsinstruksen i faget (jfr. § 20.1 i Forskrift om studentopptak, eksamen og vurdering av praksis ved DMMH. Dette dokumentet kan du finne på www.dmmh.no/regler).

Når ikke annet er nevnt, skal det studieadministrative systemet (p.t. MSTAS) foreta sammenslåingen av karakterer som er vektet med bestemt prosentsetning.

Drama (3+3 stp)

Arbeidskrav	Opplevd barneteater, med refleksjonsskriv. Gjennomført individuell oppgave om fortelling i barnehagen (i egen barnehage eller under praksis).
Avsluttende vurdering	Individuell skriftlig prøve, 3 timer. (Teller 60%) Vurdering etter 2. semester slås sammen med vurdering etter 3. semester.

Forming (3+3 stp)

Arbeidskrav	Refleksjonsskriv fra et museumsbesøk med analyse av et kunstverk. Analyse av en barnetegning. Tre godkjente formingsprodukt. Noe forming legges til vinterkurset.
Avsluttende vurdering	Individuell eksamensutstilling. Et av formings-produktene som er blitt laget gjennom studiet trekkes ut og skal stilles ut i en eksamensutstilling. Ved produktet skal det legges et refleksjonsskriv på maks 3 sider. (Teller 60% av formingskarakter.) Vurdering etter 2. semester slås sammen med vurdering etter 3. semester.

Fysisk fostring (6+5 stp)

Arbeidskrav	Godkjent skriftlig oppgave om sansemotorikk Gjennomført hjerte- og lungeredning/førstehjelp Gjennomført vinterkurs Gjennomført didaktisk opplegg i barnehage.
Mappebidrag	Observasjonsoppgave – barns motorikk, med refleksjon og drøfting
Avsluttende vurdering	Mappebidrag (40%) Individuell skriftlig 3-timers eksamen (60%)

Musikk (3+3 stp)

Arbeidskrav	Godkjent individuelt sangrepertoar. (Framført i basisgruppe) Gjennomføring av praktisk musikkamling med barn (i egen barnehage eller annen barnehage), med individuelt didaktisk refleksjonsnotat.
Avsluttende vurdering	Skriftlig eksamen 4 timer. (Teller 60% av musikk-karakter.) (Vurdering etter 2. semester slås sammen med vurdering etter 3. semester.)

Pedagogikk (7+4 stp)

Arbeidskrav	"Studentrolle og samarbeid", individuell oppgave om arbeid i basisgruppe/gruppeprosesser. Gjennomført 1. Utkast til mappebidrag 1 Gjennomført 1. Utkast til mappebidrag 2
Mappebidrag	Mappebidrag 1: Barns lek Mappebidrag 2: Barn og mestring
Avsluttende vurdering	Mappebidrag 1 og 2 med refleksjonsskriv. Helhetlig vurdering. Teller 20% av samlet karakter i faget.

6. Litteratur

Naturfag med miljølære

DMMH (2004). *Kompendium naturfag med miljølære*. Trondheim: Tapir akademiske forlag. (188 s).

Johansson, S. (1995/1996). *Rundt i naturen sammen med barna, 1 og 2*. Oslo: Ad Notam Gyldendal. (252+180 s)

Wedøe, L. (2005). *Fysikkaktiviteter i barnehage og småskole*. (3. utgave). Oslo: Cappelen akademiske forlag. (304 s.)

Sosial- og helsedirektoratets nettsider om mat og måltider i barnehagen:
www.helsedirektoratet.no/ernaering/barnehage/

Musikk, drama, forming, fysisk fostring og pedagogikk
Se temaområde 1.

Temaområde 3: Barn, kultur og natur (3. semester)

1. Innledning

Barnehagen er en viktig arena der barna skal få utfolde seg både i natur og kultur, ved bruk av ulike estetiske uttrykksformer. Barnehagen skal også drive kulturformidling. Med økende kommersialisering av vår kultur er det viktig å kunne ta stilling til og være seg bevisst hva man velger å inkludere i det kulturelle innhold som formidles i barnehagen og på hvilken måte dette kan bidra til danning og en styrket kulturell identitet både for barnet og den voksne. IKT er blitt stadig viktigere i barns (og voksnes) liv, og barnehagen må bidra til å legge grunnen til digital kompetanse, ved å gi barna erfaringer med digitale verktøy, men også ved å være bevisst i forhold til IKT som element i barnehagens pedagogikk.

Kulturen skal ideelt sett balansere mellom tradisjon og fornyelse og mellom voksnes kultur formidlet til barn og barns egen kultur. Barnet vil i møte med natur kunne utvikle opplevelse av mestring. Derfor er det viktig å tilrettelegge for naturopplevelser som fremmer både opplevelse, glede, undring, mestring og fellesskapsopplevelser.

2. Mål

Studenten skal i løpet av temaområde 3:

- tilegne seg kunnskap om barnehagen som kulturinstitusjon og få erfaring med å planlegge, gjennomføre og vurdere kulturelle uttrykk for og med barn i alderen 0-7 år
- utvikle bevissthet om hvordan natur, naturfenomen og naturforståelse kan gi innhold til barnehagens liv
- tilegne seg kunnskap som gjør at de kan legge til rette for at barn og voksnes helse blir best mulig ivaretatt i barnehagen

3. Innhold

Deltema

a. Barnehagen som kulturinstitusjon/ kulturformidling i barnehagen

- barnehagen som formidler av musikktradisjoner; lokal, nasjonal og internasjonal musikk og dans
- teater og samfunn
- mediekultur i barnehage og samfunn; kulturprodukter og kulturaktiviteter for og med barn
- kunst og formkultur med ulik kulturell forankring
- IKT i barnehagen

b. Naturkunnskap og naturforståelse

- barnehagens fysiske miljø og barns estetiske opplevelser og uttrykk

- myter om universet fra ulike kulturer
- himmelen over oss
- ernæring og forebyggende helsearbeid

4. Arbeidsmåter

Sentrale arbeidsmåter denne perioden er tverrfaglig estetisk prosjekt, ekskursjoner i naturen og arbeid i basisgruppe på nettet. Se ellers del 1, punkt 4.

5. Vurdering 3. semester

Drama (4 stp)

Eksamen	Praktisk gruppeeksamen i estetiske fag, i form av en forestilling rettet mot barn. Teller 40% av karakter i drama. Endelig karakter i faget vurdering etter 2. semester + karakter i 3. semester.
---------	--

Forming (4 stp)

Eksamen	Praktisk gruppeeksamen i estetiske fag, i form av en forestilling rettet mot barn. Teller 40% av karakter i forming. Endelig karakter i faget vurdering etter 2. semester + karakter i 3. semester.
---------	--

Musikk (4 stp)

Eksamen	Praktisk gruppeeksamen i estetiske fag, i form av en forestilling rettet mot barn. Teller 40% av karakter i musikk. Endelig karakter i faget vurdering etter 2. semester + karakter i 3. semester.
---------	---

Naturfag med miljølære (8+6 stp)

Arbeidskrav	Godkjent eksperimentell oppgave i forbindelse med praksis eller i egen barnehage. Godkjent gruppearbeid innen tema det fysiske verdensbilde. Godkjent artssamling. Godkjent oppgave om spor og sportegn Godkjent oppgave om fuglemating
Avsluttende vurdering	6 timers individuell skriftlig eksamen.

Pedagogikk (5 stp)

Arbeidskrav	Oppgave om IKT i barnehagen, gjennomført i basisgruppene, som diskusjon på Itslearning.
-------------	---

6. Litteratur

Pedagogikk

(Gjelder for temaperiode 3 og 4)

Bae, B. (u.d.) *Å se barn som subjekt – noen konsekvenser for pedagogisk arbeid i barnehage.*

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/tema/barnehager/a-se-barn-som-subjekt---noen-konsekvenser.html?id=440489#>

Birkeland, Å. & Carson, N. (2004). *Veiledning for førskolelærere*. Kristiansand: Høyskoleforlaget. (110 s).

Gotvassli, K-Å. (2004). *Et kompetent barnehagepersonale. Om personal- og kompetanseutvikling i barnehagen*. (2. utgave). Kristiansand: Høyskoleforlaget. (Kap. 1-3. 37 s.).

Gunnestad, A. (2007). *Didaktikk for førskolelærere*. (4. utgave). Oslo: Universitetsforlaget. (Kap. 8. 33 s).

Holthe, V.G. (2003). *Profesjonalisering av barneoppdragelsen*. (2. utgave). Oslo: Universitetsforlaget. (Kap.1, 3, 6 og 7. 90 s).

Lundestad, M. (2010) *Konflikter – bare til besvær. Konfliktløsning i barnehagen*. (3. utgave). Kristiansand: Høyskoleforlaget. (Kap. 1-8. 156 s.)

Lygseth, E.J. (2008). Språkoobservasjoner og språkaktiviteter i barnehagen. I: Kibsgaard, S. (Red.). *GLSM i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget. (10 s.)

- Malmo, B. & Stemshaug, M. (2002). *Samhandling, veien til kompetanse. Perspektiver på foreldresamarbeid i barnehage og skole*. Oslo: N.W. Damm & Sønn. (130 s).
- Meyer, E. (2005). *Pedagogisk lederskap i barnehagen; praktisk refleksjon i handling*. (2. utgave). Oslo: Universitetsforlaget. (110 s).
- Ruud, E. B. (2010) *Jeg vil også være med. Lekens betydning for barns trivsel og sosiale læring i barnehagen*. Oslo: Cappelen akademisk. Del II. (87 s.)
- Sjøvik, P. (Red.). (2007). *En barnehage for alle. Spesialpedagogikk i førskolelærerutdanningen*. (2. utgave). Oslo: Universitetsforlaget. (Kap. 1-3, 6-10 og 14. 184 s)
- Kompendium (2005). *Lek og barndom*. Trondheim: Tapir.
- Dahlberg, G., Moss, P. & Pence, A. (2002). Den tidlige barndommen som konstruksjon: Hva tror vi om den? I: *Fra kvalitet til meningsskaping –morgendagens barnehage*. Oslo: Kommuneforlaget. (s. 73-99. 27 s.).
- Johansson, B. (1996). Barnet i postmoderniteten. I: Brembeck, H. & Johansson, B. (Red.). *Postmodern barndom*. Göteborg: Skrifter från etnologiska föreningen. (s. 287-298. 10 s.)
- Kampmann, J. (2000). Den moderne barndom og legens kulturelle betydning. I: *Plads til leg. Tidsskrift for Børne- og Ungdomskultur, Nummer 1*. Odense. (s.103-122. 20 s.)
- Mouritsen, F. (1996). Projekt afvikling. Børns legekultur og udviklingskonstruktionen. I: *Legekultur, essays om børnekultur, leg og fortælling*. Odense: Odense Universitetsforlag. (s. 49-59. 11 s.)

Musikk, drama og forming

Se temaområde 1.

Naturfag med miljølære

Se temaområde 2.

Temaområde 4: Ledelse, samhandling og kommunikasjon (4. semester)

1. Innledning.

Som framtidig førskolelærer vil ledelse være en svært sentral del av yrkesrollen. Å være en god pedagogisk leder forutsetter at man har tilegnet seg både teoretisk og praktisk kunnskap om og ferdigheter innen kommunikasjon, samarbeid, ledelse og veiledning. Gjennom studiet gjør studenten erfaringer som fremmer slike ferdigheter både ved å ta ansvar i og lede arbeidet i basisgrupper ved skolen, og ved å lede barnegrupper og lede og samarbeide med personale og foreldre under praksis. Utvikling av barnehagen som dannelsesarena forutsetter kunnskap om pedagogisk ledelse, både teoretisk og praktisk. Det krever videre kunnskap om og ferdigheter innen muntlig og skriftlig kommunikasjon, samarbeid og veiledning, samt kunne se barnehagen som organisasjon, og være i stand til å initiere og lede endringsprosesser. Dette skal temaområdet ivareta gjennom både teoretisk og praktisk arbeid.

En annen viktig egenskap for en førskolelærer er evnen til å presentere og fremføre innhold og synspunkter både skriftlig og muntlig. Språket er vårt fremste middel til å overføre budskap. Det er derfor viktig at studenten gis trening i det å uttrykke seg klart og tydelig i mange ulike situasjoner og på mange ulike måter.

Språk og kultur henger nøye sammen. Tale- og skriftspråket former vår forståelse og våre uttrykk. I arbeidet med barn må førskolelæreren ha kunnskap om, og kunne legge til rette for barns utvikling av muntlig og skriftlig språk, både som kommunikasjon, og som symbol for matematiske prosesser. Førskolelæreren må ha kunnskap om dette fagområdet både for barnehagealderen, og for grunnskolens 1.klassetrinn. Fagområdet vil derfor tas opp igjen i tilknytning til praksis i grunnskolen i 3. studieår.

Studenten skal i temaperioden utfordres på temaer og problemstillinger knyttet til etisk bevissthet og profesjonalitet, for å bedre kunne løse de utfordringer som møter en i rollen som førskolelærer. Slike utfordringer kan være å møte barn og voksne i livskriser, men også det å gi optimal støtte til barn med særskilte behov for hjelp til sin utvikling og trivsel og disse barnas familier.

2. Mål

Studenten skal i løpet av 4. temaområde

- tilegne seg kunnskap og innsikt i kommunikasjon, samspill, etisk vurdering og samhandling som forutsetning for å gi veiledning og utøve pedagogisk lederskap
- tilegne seg kunnskap om og erfaring med personal- og foreldresamarbeid
- forstå og kunne analysere barnehagen som organisasjon og arbeidsfellesskap
- ha tilegnet seg kunnskap om og erfaring med kommunikasjonsprosesser som er særlig aktuelle i vanskelige livssituasjoner, og innsikt i hvordan man kan gå inn i slike prosesser

- tilegne seg kunnskap om barns muntlige og skriftlige språkutvikling og matematiske kompetanse

3. Innhold

Deltema

a) Språk og kommunikasjon, muntlig og skriftlig

- kommunikasjon og samspill
- barns muntlige språkutvikling og observasjon av barns språklige uttrykk
- barns begrepslæring gjennom utforskning og logisk argumentasjon
- barns utvikling av grunnleggende lese-, skrive- og matematiske kompetanser.
- pedagogisk arbeid med lesing, skriving og matematikk i barnehagen.
- lek og læring i formelle og uformelle læringssituasjoner
- språk som tenkeredskap for barn
- sakspreget skriving, muntlig presentasjon og IT-bruk

b) Ledelse, samarbeid, veiledning og etikk:

- sosiologiske perspektiver på samhandling
- teoretiske perspektiv på ledelse, veiledning og foreldresamarbeid
- ledelsesteori, motivasjonsteori, teorier om pedagogisk lederskap, personal- og foreldresamarbeid
- barnehagen som organisasjon, lederroller og endringsstrategier
- etiske begreper og etisk resonnement

c) Tilpasset opplæring og spesialpedagogisk hjelp:

- tilpasset opplæring og spesialpedagogisk hjelp
- ulike funksjonsvansker hos barn
- språkvansker, lese- og skrivevansker
- barn i sorg og krise

4. Arbeidsmåter

Sentrale arbeidsmåter i denne temaperioden vil være arbeid individuelt og i grupper under samlinger og på nettet. Se ellers del 1 punkt 4.

5. Vurdering 4. semester

Matematikk (4 stp)

Arbeidskrav	Godkjent oppgave med presentasjon av matematikk i barns kultur. Utføres i egen barnehage eller annen barnehage, og presenteres i/for basisgruppa.
-------------	---

Norsk (4 stp)

Arbeidskrav	Individuell oppgave om barns muntlige språkutvikling (basert på språkbobservasjon).
-------------	---

Pedagogikk (7 stp)

Arbeidskrav	Leveret 1. utkast til mappebidrag 3.
Mappebidrag	Mappebidrag 3. Individuell oppgave om tilpasset opplæring og spesialpedagogisk hjelp.
Avsluttende vurdering	Eksamensmappe med mappebidrag 3 med refleksjonsskriv. (Teller 20% av samlet karakter i faget)

Religion, livssyn og etikk (4 stp)

Mappebidrag	Innlevering av mappebidrag 1, i etikk.
Avsluttende vurdering	Elektronisk individuell kunnskapstest i etikk. Gjennomføres under eksamensvilkår på høgsolen, varighet 45 minutter. (Teller 30% av samlet karakter i faget.) Karakter etter 4. semester slås sammen med karakter etter 6. semester til endelig karakter i faget.

Samfunnsfag (4 stp)

Arbeidskrav	Individuell oppgave knyttet til barnehagen som organisasjon.
-------------	--

6. Litteratur

Matematikk:

(Gjelder for temaperiode 4, 5 og 6.)

Fauskanger, J. & Reikerås, E. (2008): "Ti er ikke ti, men fem". I Kibsgaard, S. (red.) *GLSM i barnehagen*. Universitetsforlaget. (T: 2) ISBN 978-82-15-01235-3

Lepp M. & Dahl K. (2009). *Moro med matte*. Omnipax. ISBN 978-82-530-3236-8

Lossius m.fl (2009) – Matematikk for små, inspirasjon for store. *Tangenten – tidsskrift for matematikkundervisning*.

Solem, I. H. & Reikerås, E. K. (2001). *Det matematiske barnet*. Landås: Caspar Forlag

Valle A.M. & Orset A.K. (2008): "Hjelp! – vi blir kalehudret". I Kibsgaard, S. (red.) *GLSM i barnehagen*. Universitetsforlaget. (T: 2) ISBN 978-82-15-01235-3

DMMH (2010) Kompendium – ferdigstilles ila sommeren/høsten 2010

Kopier utdelt i undervisningen.

Norsk:

(gjelder temaområder 4, 5 og 6)

Birkeland, T. & Risa G. (2004). *Barns kultur*. Landslaget for norskundervisning (LNU), Cappelen Akademisk Forlag as

Goga, N. & Mjør, I. (Red.). (2001). *Møte mellom ord og bilde. Ein antologi om bildebøker*. LNU/Cappelen Akademisk Forlag, Oslo. Artiklene til:

Rhedin: "Småbarnsbilderboken och det lilla barnet"

Storaas: "Den vesle og den store forteljinga. Om Akin Düzakin sin biletbokkunst".

Husby, O. & Kibsgård, S. (2009). *Norsk som andrespråk. Barnehage og barnetrinn*. Oslo: Universitetsforlaget. (Kap. 3-5).

Høigård, A. (2006). *Barns språkutvikling. Muntlig og skriftlig*. (2. utgave). Oslo: Tano Aschehoug.

Krogstad, Atle (2005). De minste barnas språk. I: Haugen, S., Løkken, G. & Røthle, M. (Red.). *Småbarnspedagogikk. Fenomenologiske og estetiske tilnærminger*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag

Krogstad, Atle (2009). Samtaler om litteratur i barnehagen. I: Mørreaunet, S., Glaser, V., Lillemyr, O.F. og Moen, K.H. (Red.). *Inspirasjon og kvalitet i praksis – med hjerte for barnehagefeltet*. Oslo: Pedagogisk Forum

Krogstad, A. & Semundseth, M. (2007). Kunnskapsløftet for de minste. I: *Norsklæreren* nr. 2/2007

- Letnes, M. & Jæger, H. (2008). *Bilde + tekst = språklig vekst*. I: Kibsgaard, S. (Red.). *GLSM i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Mjør, I., Birkeland, T. & Risa, G. (2000). *Barnelitteratur – sjangrar og teksttypar*. Oslo: LNU/Cappelen.
- Ramsfjell, A. (1999). I et rom i et hus i en have og noe mer – om lek, litteratur og fortelling. I: S. Kibsgaard & A. Wostryck (Red.). *Mens leken er god*. Oslo: Tano Aschehoug.
- Selmer-Olsen, I. & Sando, S. (Red.). (2003). *Mediebarndommen*, DMMHs publikasjonsserie nr 2/2003. Trondheim: Dronning Mauds Minne Høgskole. Artiklene til:
K. Drotner, B. Johansson, E. Seip Tønnesen, K. Thestrup og C. Jessen.
- Semundseth, M. (2006). Førskolebarns tekstproduksjon i hjemmet. I: *BARN* nr. 4/ 2006
- Semundseth, M. (2008). God Læring i et Språkstimulerende Miljø. I: Kibsgaard, S. (Red.). *GLSM i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget
- Statped (2008). "Hva er en bildebok?" Hentet fra http://www.smartped.no/index.php?view=article&id=47%3ABildebokteori&option=com_content&Itemid=66
- Tingstad, V. (2006). *Barndom under lupen. Å vokse opp i en foranderlig mediekultur*. Cappelen Akademisk Forlag.
- I tillegg kommer et skjønnlitterært pensum.

Pedagogikk: Se Temaområde 3.

Religion, livssyn og etikk

(Gjelder temaområde 4, 5 og 6)

- * Dyregrov, A. (2006). *Sorg hos barn: en håndbok for voksne*. (ss. 13-112 og ss. 140-143). Bergen: Fagbokforlaget.
- Eide, S. B., & Skorstad, B. (2008). *Etikk: utfordring til ettertanke i sosialt arbeid*. (ss. 40-166). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Eidhamar, L. G. (2002). *Små mennesker - stort mangfold: religioner og livssyn i barnehagen*. Kristiansand: Høyskoleforl.
- Fatland, T. (2000). *Palmegrener og gåsunger: metodisk opplegg om påske*. Oslo: IKO-forlaget.
- Fatland, T., & Skeie, E. (1997). *Med høy til pute: Betlehemsbarnet i bildekunst og fortelling*. Oslo: IKO-forlaget.
- * Iversen, R. (Ed.). (2004). *Møte med barn i krise og sorg: RLE*. Trondheim: Kompendieforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2006). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. [Oslo]: Akademika.

Sødal, H. K. (2009). Kristen tro og tradisjon i barnehagen. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Utfyllende

Bakken, I. (2000). Har Gud vinger?: Barns religiøse spørsmål. Oslo: IKO-forlaget.

Bergem, T., & Vetvik, T. R. (2005). Ikke alt som teller kan telles. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Devold, S. F. (2004). Hvem skapte Gud? Askim: Kabb.

Sagberg, S. (2006). Lærer og menneske: å være ekte i møte med religiøs tro. [Oslo]: Unipub.

Stabell-Kulø, A. (2002). Religioner du møter: historiske perspektiver og norske utfordringer. Oslo: Kommuneforlaget.

Bibelen eller Det nye testamente.

*) Enten Dyregrov eller Iversen kan brukes som pensum for temaet Barn og sorg.

Samfunnsfag:

(Gjelder temaområde 4, 5 og 6)

Haaland, F. & Dale, F. (2005). *På randen av ledelse. En veiviser i førstegangsledelse*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag. (Kap. 1-5, 7-9. 159 s).

Horrigmo, K. & Nylehn, B. (2004). *Samfunnsfaglige perspektiver på barnehagen. Institusjonell utvikling, ledelse og organisasjon*. Bergen: Fagbokforlaget. (Kap.1, 3, 4, 6-8, 80 s).

Hyrve, G. & Sataøen, S. (2006). *Samfunnsfag i førskolelærerutdanninga*. (3. utgave). Oslo: Universitetsforlaget. (s. 76 – 131 og s. 182 – 237. 110).

Larsen, A. & Slåtten, M. (2006). *En bok om oppvekst. Samfunnsfag for førskolelærere*. Bergen: Fagbokforlaget. (Kapittel 2-12, 14-18. 280 s).

Larsen, A. (2007). *En enklere metode. Veiledning i samfunnsvitenskapelig metode forskningsmetode*. Bergen: Fagbokforlaget. (107 s).

Moen, K. (2004). *Nærmiljø og samfunn i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget. (Kap. 1, kap. 2 s. 27-55, kap. 3, kap. 4 s. 80-114, kap 5-6. 160 s).

Moen, K. & Svendsen, A. (2007). Det offentlige hjelpeapparatet – organisering, oppgaver og saksbehandling. I: Sjøvik, P. (Red.). *En barnehage for alle. Spesialpedagogikk i førskolelærerutdanningen*. (2 utgave). Oslo: Universitetsforlaget. (24 s)

Redd Barna: (2010) *Barnerettigheter. Ideer til metodiske opplegg i barnehage og småskole*. Trykkes og legges ut på Redd Barna sine hjemmesider høsten 2010.

Aasland, M. (2004). *"...si det til noen..."*. En bok om seksuelle overgrep mot barn. Kristiansand S: Høyskoleforlaget. (Kap. 3, 4, 6,7. 40 s).

Temaområde 5: Barnehagen og skolen som kulturell arena (5. semester)

1. Innledning

Vi lever i et flerkulturelt samfunn som krever innsikt i og forståelse for ulike kulturelle og religiøse uttrykksformer. Gjennom førskolelærerstudiet skal studentene utvikle kjennskap til, toleranse og respekt for ulike kulturer, og bli i stand til å etablere møtesteder i barnehage og skole slik at alle barn får styrket sin kulturelle identitet

Som kulturformidler er det viktig å ha utviklet bevissthet om egen kultur og religion, som utgangspunkt for å forstå andres.

I tilknytning til praksis i grunnskolens 1. årstrinn, skal studiet legge til rette for at studentene gjør seg kjent med hvordan overgangen mellom barnehage og skole skjer, og med pedagogiske utfordringer som lærere står overfor i møte med de yngste barna.

2. Mål

Studenten skal i løpet av temaområde 5:

- tilegne seg kunnskap om og innsikt i sosialisering, flerkulturell og flerreligiøs barndom og ulike familieformer
- utvikle sin bevissthet om ulike sider av kulturformidling i et flerkulturelt samfunn
- reflektere over barns overgang fra barnehage til skole, og de pedagogiske og faglige utfordringer som lærere står overfor i møte med de yngste barna i grunnskolen

3. Innhold

a. Sosialisering og barndom i et flerkulturelt og flerreligiøst samfunn

- barnet og familien i et samfunnsperspektiv
- etnisitet og flerkulturelt fellesskap; tverrkulturell kompetanse
- religionsmøte og kulturmøte
- migrasjons-pedagogikk og komparativ pedagogikk
- religion og kristendom i barnehagen og samfunnet, religionenes fortellinger og kunst
- språklig utvikling og to-språklighet
- sosialisering til kjønn, likestilling i barnehagen og samfunnet

b. Barnehagen som kulturinstitusjon/ kulturformidling i barnehagen

- religion og kristendom i barnehagen og samfunnet, religionenes fortellinger og kunst
- litteratur og mediekultur i barnehage og samfunn; kulturprodukter og kulturaktiviteter for og med barn
- språk, virkelighetsoppfatning og begrepsforståelse

c. Barns overgang fra barnehage til skole, skolens møte med skolestarterne

- Overgang fra barnehage til skole; samarbeid mellom barnehage og skole

- GLSM – Grunnleggende lese-, skrive- og matematikkopplæring i barnehage og skole

4. Arbeidsmåter

Sentrale arbeidsmåter i denne temaperioden er tverrfaglig prosjektarbeid i gruppe og individuelt eller arbeid i gruppe med praksis i grunnskolen. Se ellers del 1 punkt 4.

5. Vurdering 5. semester

Matematikk (3 stp)

Arbeidskrav	Godkjent gruppeoppgave i forbindelse med grunnskolepraksis. Samarbeid matematikk, norsk og pedagogikk.
Mappebidrag	Mappebidrag 1. Individuell oppgave om matematikk i barns kultur.
Avsluttende vurdering	Eksamensmappe med mappebidrag 1. (Teller 40% av samlet karakter.) Karakter etter 5. semester slås sammen med karakter etter 6. semester til endelig karakter i faget.

Norsk (6 stp)

Arbeidskrav	Godkjent gruppeoppgave i forbindelse med grunnskolepraksis. Samarbeid matematikk, norsk og pedagogikk. Godkjent tverrfaglig gruppeoppgave om "Barn og barnehage i mediesamfunnet", med muntlig presentasjon. Samarbeid norsk, samfunnsfag og pedagogikk. Godkjent gruppeprosjekt om kulturelt mangfold i barnehagen. Samarbeid KRL, norsk, samfunnsfag og pedagogikk.
Avsluttende vurdering	Individuell skriftlig prøve 6 timer. (Teller 60% av samlet karakter i faget.) Endelig karakter i faget ved sammenslåing av eksamens-karakter i 5. og 6. semester.

Pedagogikk (5 stp)

Arbeidskrav	Godkjent gruppeoppgave i forbindelse med grunnskolepraksis. Samarbeid matematikk, norsk og pedagogikk. Godkjent tverrfaglig gruppeoppgave om "Barn og barnehage i
-------------	--

	<p>mediesamfunnet", med muntlig presentasjon. Samarbeid norsk, samfunnsfag og pedagogikk.</p> <p>Godkjent gruppeprosjekt om kulturelt mangfold i barnehagen. Samarbeid KRL, norsk, samfunnsfag og pedagogikk.</p>
Mappebidrag	Mappebidrag 4. Individuell oppgave om barnet og familien i et kultur- og samfunnsperspektiv.

Religion, livssyn og etikk (4 stp)

Arbeidskrav	Godkjent gruppeprosjekt om kulturelt mangfold i barnehagen. Samarbeid KRL, norsk, samfunnsfag og pedagogikk.
Mappebidrag	Mappebidrag 2, knyttet til undervisningstema i 5. semester.

Samfunnsfag (5 stp)

Arbeidskrav	<p>Godkjent tverrfaglig gruppeoppgave om "Barn og barnehage i mediesamfunnet", med muntlig presentasjon. Samarbeid norsk, samfunnsfag og pedagogikk.</p> <p>Godkjent gruppeprosjekt om kulturelt mangfold i barnehagen. Samarbeid KRL, norsk, samfunnsfag og pedagogikk.</p>
Avsluttende vurdering	<p>Skriftlig individuell prøve, 4 timer, tema fra pensum 5. semester. (Teller 60%)</p> <p>Karakter etter 5. semester slås sammen med karakter etter 6. semester til endelig karakter i faget.</p>

6. Litteratur

Pedagogikk

(Gjelder temaområde 5 og 6)

Gjervan, M., Andersen, C. & Bleka, M. (2006). *Se mangfold! Perspektiver på flerkulturelt arbeid i barnehagen*. Oslo: Cappelen akademiske forlag. (162 s.)

Glaser, V. & Bølstad (red.) (2008) *Moderne oppvekst. Nye tider – nye krav*. Oslo: Universitetsforlaget. (Kap. 1, 3, 4, 7. 50 s.)

Holthe, V. (2003). *Profesjonalisering av barneoppdragelsen*. (2. utgave). Oslo: Universitetsforlaget. (Kap.1, 3, 6 og 7. 90 s.)

Kibsgaard, S. (2008). Barnehagen, et kraftsenter for læring. I: Kibsgaard, S. (Red.). *GLSM i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget. (9 s.)

Kunnskapsdepartementet. (2008). *Fra eldst til yngst. Samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Lillemyr, O. (1999). Hvorfor er barns lek så viktig ved overgangen barnehage – skole? I: Kibsgaard, S. & Wostryck, A. (Red.). *Mens leken er god*. (23 s.)

Skarre Aasebø, T. & Melhuus, E. C. (2005) Rom for barn – rom for kunnskap. Kropp, kjønn, vennskap og medier som pedagogiske utfordringer. Bergen: Fagbokforlaget. (Kap. 3 og 5. 45 s.)

Skram, D. (2007). *Leik og læring i samspel. Pedagogisk arbeid i småskulen*. Oslo: Det norske samlaget. (Kap. 4, 5 og 6. 85 s.)

Tholin, K. (2008). *Yrkesetikk for førskolelærere*. Bergen: Fagbokforlaget. (146 s.)

Åberg, A. & Taguchi, H. (2006). *Lyttende pedagogikk. Etikk og demokrati i pedagogisk arbeid*. Oslo: Universitetsforlaget. (146 s.)

Norsk og Matematikk, norsk, RLE og samfunnsfag

Se litteraturliste for temaområde 4.

Temaområde 6: Mening, handling og endring (6. semester)

1. Innledning og begrunnelse

Barns forhold til naturen og universet tas opp på nytt, men dette semesteret sett i forhold til ikke-materielle problemstillinger som spørsmålet om mening, struktur og orden. Studenten vil i løpet av semesteret får bearbeidet sin faglige, didaktiske og sosiale kompetanse, samt endringskompetanse og yrkesetiske kompetanse. Studenten skal i løpet av temaperioden få ulike muligheter til å reflektere over og arbeide med denne typen problemstillinger knyttet til yrkesrolle og yrkesidentitet.

2. Mål

Studenten skal i løpet av temaområde 6:

- tilegne seg kunnskap om barnets møte med naturuniverset sett fra en ikke-materiell side
- tilegne seg kunnskap om barns rettigheter og barnehagepolitikk i velferdsstaten
- tilegne seg kunnskaper om tverrfaglig og tverretattlig samarbeid i arbeid med familier og barn med særskilte behov
- bli bevisst særlige utfordringer som pedagog for de yngste barnehagebarna
- kunne reflektere over samfunnsmessige og etiske sider ved yrkesrollen, og kunne begrunne verdimesige standpunkt knyttet til oppdragelse, både overfor seg selv og foreldre

3. Innhold

a. Barnets forståelse av universet

- barns undring over livsspørsmålene
- ulike verdensbilder

b. Barns rettigheter

- barnehage og barndom i den norske velferdsstaten
- FN-konvensjonen om barns rettigheter
- demokrati og oppdragelse til medvirkning
- barnehagen i det politisk-administrative system

c. Tverrfaglig samarbeid om barn med særskilte behov

- ulike former for medvirkning
- tverrfaglig og tverretattlig samarbeid
- taushetsplikt og personvern i et juridisk og etisk perspektiv

d. Småbarnspedagogikk

- kvalitet i arbeid med små barn

- toddlerkultur

4. Arbeidsmåter

Se del 1 punkt 4.

5. Vurdering 6. semester

Matematikk (3 stp)

Arbeidskrav	Godkjent oppgave om barns matematiske forståelse.
Avsluttende vurdering	Individuell skriftlig prøve, 3 timer. (Teller 60% av samlet karakter.) Endelig karakter i faget ved sammenslåing av eksamens-karakter i 5. og 6. semester.

Norsk (5 stp)

Mappebidrag	Mappebidrag 1. Individuell oppgave i analyse og formidling av barnelitteratur, inkludert sidemålstekst.
Avsluttende vurdering	Eksamensmappe med mappebidrag 1. (Teller 40% av samlet karakter i faget.) Endelig karakter i faget ved sammenslåing av eksamens-karakter i 5. og 6. semester.

Pedagogikk (5 stp)

Mappebidrag	Mappebidrag 5. Individuell oppgave om ledelse av endringsprosess i barnehagen.
Avsluttende vurdering	Eksamensmappe: To mappebidrag (4 og 5) med refleksjonsskriv. Vurderes helhetlig. (Teller 20% av samlet karakter i faget.)

Religion, livssyn og etikk (3 stp)

Mappebidrag	Mappebidrag 3, knyttet til undervisningstema i 6. semester.
Avsluttende vurdering	Eksamensmappe der man velger ut to av tre innleverte mappebidrag (se mappebidrag). Teller 70% av samlet karakter i faget. Endelig karakter i faget ved sammenslåing av eksamenskarakter i 4. og 6. semester.

Samfunnsfag (5 stp)

Mappebidrag	Mappebidrag 1. Gruppeoppgave knyttet til barns rettigheter.
Avsluttende vurdering	Eksamensmappe med mappebidrag 1. (Teller 40% av endelig karakter) Endelig karakter i faget ved sammenslåing av eksamens-karakter i 5. og 6. semester.

6. Litteratur

Pedagogikk

Se litteraturliste for temaområde 5.

Norsk og Matematikk, norsk, RLE og samfunnsfag

Se litteraturliste for temaområde 4.

Temaområde 7 og 8: Faglig og pedagogisk fordypning - på vei mot førskolelæreryrket (7. og 8. semester)

1. Innledning

I siste studieår av førskolelærerutdanningen vil fokus særlig ligge på yrkesrolle, yrkesidentitet, yrkesetikk samt tverrfaglig og tverretattlig samarbeid. Det innebærer at studenten skal utfordres på og bevisstgjøres i forhold til sin framtidige yrkesrolle. Det krever fordypning og refleksjon over egen faglig kunnskap og ulike syn på pedagogrollen i samfunnet og i barnehage og skole i fortid, nåtid og framtid. Gjennom dette studieåret vil studenten få bearbeidet og styrket sin faglige, didaktiske og sosiale kompetanse samt endringskompetanse og yrkesetiske kompetanse.

Før siste studieår velger studenten fordypningsenhet (30 studiepoeng), og i løpet av året vil dette gi mulighet til å trenge dypere inn i et fag eller fagområde, og gjennom det få et sterkere utgangspunkt for den framtidige yrkesutførelsen og yrkesidentiteten. For studentene på IKT-støttet deltids førskolelærerutdanning over 4 år vil det bli tilbudt en egen tverrfaglig fordypningsenhet, med innretning mot organisasjon og ledelse av barnehager, bl.a. i forhold til endringsprosesser. Fagene som vil være inne i denne fordypningen er samfunnsfag, norsk og matematikk. En viktig del av denne faglige fordypningen og styrking av den faglige yrkesidentiteten vil skje gjennom arbeidet med en større bacheloroppgave som studenten skal fullføre i det siste semesteret. Studenter som har ønske om å velge en annen fagfordypning, og har muligheter til å følge undervisning på heltid det siste året, kan søke om å bli tatt opp på en annen fordypningsenhet enn den som er spesialtilpasset deltidsutdanningen. Øvrige mål, innhold og vurderingsordninger for de ulike fordypningsenhetene finnes i egne skrivelser for hver fordypningsenhet.

2. Mål

Studenten skal i løpet av temaområde 7 og 8:

- kunne reflektere over samfunnsmessige og yrkesetiske sider ved yrkesrollen og utføre yrkesoppgaver på profesjonelt grunnlag
- tilegne seg kunnskap om endringsprosesser og utvikle endringskompetanse
- gjennomføre et fordypningsstudium

3. Innhold

Deltema.

a. Førskolelærerprofesjonen

- førskolelærerprofesjon og førskolelærerrollen
- yrkesetiske problemstillinger og yrkesetisk kompetanse
- profesjonalitet i møte med familier med ulike forutsetninger og behov

b. Endringskompetanse

- teorier om endringskompetanse
- overgangspedagogikk
- samfunnsvitenskapelige metoder i forsknings- og utviklingsarbeid
- utviklingsprosjekter i barnehagen

4. Arbeidsmåter

Se generell del punkt 4.

5. Vurdering

Pedagogikk (6+6 stp)

Avsluttende vurdering	Skriftlig individuell prøve, 6 timer. Teller 40% av samlet karakter i faget. Endelig karakter i faget ved sammenslåing av eksamenskarakter i alle 4 studieår.
-----------------------	--

Fordypning (15 studiepoeng)

Arbeidskrav	Se egen plan
Mappebidrag	
Avsluttende vurdering	

Bacheloroppgave (15 studiepoeng)

Om bacheloroppgave, se Retningslinjer for bacheloroppgave i grunnutdanninga ved DMMH <http://www.dmmh.no/index.php?ID=194>

6. Litteratur

Pedagogikk:

Barne- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet (2009). *Til barnets beste – samarbeid mellom barnehagen og barneverntjenesten. Veileder*. Oslo: Barne- og likestillingsdep. og Kunnskapsdep. (24 s.)

Gotvassli, K-Å. (2004). *Et kompetent barnehagepersonale. Om personal- og kompetanseutvikling i barnehagen*. (2. utgave). Kristiansand: Høyskoleforlaget. (Kap. 6-9, 75 s).

Gunnestad, A. (2007). *Didaktikk for førskolelærere*. (4. utgave). Oslo: Universitetsforlaget. (Kap 5-7, 9-10, 83 s).

- Gustavsson, B. Dannelse som reise og eventyr. I T. Kvernbekk (red.) *Pedagogikk og lærerprofesjonalitet*. Oslo: Gyldendal Akademisk, (s. 31-46. 15 s.)
- Haaland, F. H & Dale, F. (2005) *På randen av ledelse*. (Kap 6. 16 s.)
- Moser, T. og Pettersvold, M. (red). (2008). *En verden av muligheter – fagområdene i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget. (Kap. 1, 9, 10 og epilog. 65 s.)
- Moser, T. & Röthle, M. (2007). *Ny rammeplan – ny barnehagepedagogikk?* Oslo: Universitetsforlaget. (Prolog og epilog, samt kapitler av Bleken, U., Johansson, J-E., Röthle, M., Søbstad, F., Løkken, G., Moser, T. og Sanna, T.K., Kibsgaard, S. 145 s.)
- Mørland, B. (2002). Barnehagen en del av det profesjonelle hjelpeapparatet. I: Sjøvik, P. (red.) *En barnehage for alle*. Oslo: Universitetsforlaget. (Kap. 4, 18 s).
- Solerød, E. (2005). *Pedagogiske grunnproblemer – i historisk lys*. Oslo: Universitetsforlaget. (Kap. 1, 2 og 6, 124 s.)
- Tholin, K. (2008). *Yrkesetikk for førskolelærere*. Bergen: Fagbokforlaget. (146 s.)

DEL 3: Plan for basisgrupper

Arbeid i basisgrupper

RP 2003 vektlegger varierte undervisnings- og læringsformer, og en av flere undervisnings- og læringsformer i førskolelærerutdanningen ved DMMH er arbeid i basisgruppe.

Gjennom arbeidet i basisgruppe skal studenten få yrkesrelevante erfaringer med samarbeid i team, med fokus på både egen og medstudenters utvikling og læring i forhold til samspill, kommunikasjon og ledelse, og faglig framstilling. Gjennom utveksling av erfaringer knyttet både til oppgaver og fra praksis (både veiledet praksis og eventuelt arbeid i barnehager), skal basisgruppa bidra til en praksisnær førskolelærerutdanning. Alle studenter i førskolelærerutdanningen ved DMMH skal ha tilhørighet i en basisgruppe (fra fire til sju studenter) gjennom alle studieår.

Basisgruppa er både en studiegruppe og et veiledningsfellesskap. Som studiegruppe kan basisgruppa ha felles faglige oppgaver i tilknytning til ulike undervisningsopplegg, der veiledning kan være enten pliktig eller andre ganger frivillig. Gruppa arbeider da med pålagte oppgaver av ulike slag, som arbeidskrav, mappebidrag og andre oppgaver (se fagplanen og det enkelte temaområde). Også oppgaver som skal leveres og vurderes som individuelle oppgaver kan drøftes i basisgruppa. Ut over dette bør basisgruppa brukes til egeninitierte drøftinger av pensum og faglige tema. Dette gruppearbeidet er uten lærerdeltakelse.

For studenter i deltids IKT-støttet førskolelærerutdanning har basisgruppa en særlig funksjon som sosialt og faglig fellesskap i mellom samlingene på høgsolen. Dvs at det er en forutsetning at alle studenter forholder seg aktivt til studentene i den tildelte basisgruppa, ved å holde kontakt gjennom Internett mellom samlingene, og også bruker tida under samlingene til å bli kjent med hverandre.

Medlemmene i basisgruppa bør arbeide målrettet for å etablere gode rutiner med kontakt over Internett og arbeide med kommunikasjon på nettet, for at alle skal kunne oppleve at de er ivaretatt i gruppa. Hvis gruppa (medlemmer av gruppa) opplever at det er problemer med kommunikasjon innad i gruppa, bør de ta kontakt med klassestyrer for å få hjelp til å ta opp og diskutere årsakene til problemene.

Basisgruppene i denne utdanningen vil til dels være sammensatt med hensyn til studentenes geografiske bakgrunn, slik at gruppa om ønskelig kan ha mulighet til også å møtes fysisk i mellom samlingene. Men det vil ofte ikke være mulig å sikre at alle gruppene er slik sammensatt.

Basisgruppene opprettes av klassestyrer, i samarbeid med studentene, og opprettes i utgangspunktet for ett studieår om gangen.

DEL 4: Plan for veiledet pedagogisk praksis

Prinsipper

Ifølge Rammeplan for førskolelærerutdanning (RP2003) utarbeider den enkelte høyskole sine egne planer for praksis. Et sentralt prinsipp for dette planarbeidet er at studentene skal møte barnet og barnegruppa, og bli fortrolige med samspill og kommunikasjon med barn. Studentene må også få erfaring med planlegging og organisering, ledelse og gjennomføring av pedagogisk arbeid i barne- og voksengrupper, med veiledning av samarbeidspartnere, og med vurdering av eget og andres arbeid.

1.1 Kompetanse og praksis

Studenten skal gjennom studiet tilegne seg ulike former for kompetanse og kunnskaper, ferdigheter og holdninger som kan legge grunnlag for personlig vekst og danning og fungere som redskap i yrkesutøvelsen. I løpet av praksisopplæringa skal studenten utvikle sin handlingskompetanse knyttet til yrkesrollen.

Samfunnet og derigjennom barnehagen er i stadig endring. Studentens evne til å se dette i historisk lys, og vite hvordan han/hun skal bidra til videre endringsprosesser, vil tillegges økende vekt gjennom utdanninga.

1.2 Teori og praksis

Studenten skal få allsidige og varierte praksiserfaringer med stigende krav til selvstendighet og ansvar. De skal lære å observere, planlegge, gjennomføre og vurdere. Praksis skal gi studentene erfaring med hvor avgjørende sosialt samspill er for vekst og utvikling. Praksis må brukes til bearbeiding av teoretiske problemstillinger knyttet til fagstudiet og være styrende for en yrkesrettet førskolelærerutdanning.

Undervisningen i fag og tverrfaglige temaområder må forberede studentene på praksis, og skape forutsetninger for utvikling av både studentens handlingsrepertoar og det vide perspektiv på yrkesrollen. Prinsippet må være at all undervisning, både i fag og temaområder sees som praksisforberedelse, og praksis sees som grunnlag for videre teoribearbeidelse.

1.3 Fra styring til egne valg

Studentens progresjon i pedagogisk praksis må være nært knyttet til progresjonen i utdanninga som helhet. Derfor har plan for pedagogisk praksis en styrt progresjon gjennom de tre studieårene som bl.a. bygger på prinsippet fra styring til egne valg, dvs. høy grad av styring i plan for pedagogisk praksis første studieår og økende grad av egne valg i 2. og 3. studieår. Med dette prinsippet vil innhold og struktur stå i forhold til hva som er målet med praksis på et gitt stadium i studiet. Med økende grad av fleksibilitet utfordres studenten til selv å skape struktur i praksis ved å gjøre egne valg, reflektere over sine begrunnelser for valg og vurdere alternativer.

Overordnede mål for praksis

Gjennom praksisperiodene skal studenten utvikle kompetanse på flere områder:

Faglig kompetanse: Kunnskap om barn, barndom og pedagogisk arbeid med små barn og kunnskap om teorier og arbeidsformer innenfor og på tvers av fag

Didaktisk kompetanse: Evne til, med utgangspunkt i observasjoner tilegne seg didaktisk kompetanse gjennom å planlegge, gjennomføre og vurdere.

Sosial kompetanse: Forståelse for betydningen av et omsorgs- og læringsmiljø preget av samspill, varme, kreativitet, glede og humor og opplevelse av mestring for alle. Studenten må også ha evne til å utvikle et nært samarbeid mellom barnehage, hjem og andre samarbeidspartnere, og kunnskap om og ferdigheter i ledelse, samarbeid og pedagogisk veiledning.

Endrings- og utviklingskompetanse: Evne til å vurdere organisasjonsutvikling og samfunnsendringer som har betydning for barnehagen, til å ta initiativ og takle endringer, til å kunne prege utviklingen i barnehagen.

Yrkesetisk kompetanse: Evne til å reflektere over barnehagens og skolens verdigrunnlag, over egne verdier, holdninger og væremåte og over etiske utfordringer i yrket.

Målene gjelder for praksis alle tre studieår, men fokuset vil endres etter hvor studenten befinner seg i studiet.

Under praksis 1.studieår er samspillet med enkeltbarnet og barn i gruppe mest sentralt. Studenten må utvikle evnen til å se seg selv i denne samhandlingsprosessen.

Praksis 2.studieår rettes mot studentens evne til å ta begrunnede valg, både i forhold til utvikling av sitt eget fundament som pedagogisk leder, og i tverrfaglig arbeid, lek og samspill. Utvikling av evnen til begrunnelse og refleksjon, og evnen til å se teori og praksis i en større helhet setter fokuset på yrkesrollen.

Praksis 3.studieår forutsetter at studenten evner å ha et samfunnsmessig perspektiv på egen yrkesrolle, på de ulike institusjoner i samfunnet og på deres endringsprosesser. En utvidet erfaring med ledelse vektlegges.

Studenten skal også ha en 1 ukes praksis i grunnskolens 1.årstrinn. Studenten skal få kjennskap til skolens møte med barnet og overgangen fra barnehage til skole (E- og F-linja har grunnskolepraksis i 2.studieår).

Mål for praksisperiodene

1. Studieår

Generelle mål

Studenten skal:

Vise evne til kontakt og samspill med barn

Se sammenheng mellom teori og praksis og bruke faglitteratur og relevant teori i alle arbeidsoppgaver

Være forberedt på praksis jfr praksiskontrakt, vise ansvarlighet i forhold til frammøte, avtaler, arbeidsoppgaver og samarbeid

Delta på personal-, avdelings- og foreldremøter som avholdes i praksisperioden

Levere veiledningsgrunnlag til praksislærer i forkant av avtalt veiledning

Mål

Studenten skal

1. Utvikle forståelse for lek og samspill med barn
2. Utvikle forståelse for barns perspektiv og kompetanse
3. Få innsikt i hvordan praksisbarnehagen synliggjør fagområdene i Rp
4. Få innsikt i didaktiske prosesser i Barnehagehverdagen og lære å planlegge ut fra didaktiske forutsetninger
5. Utvikle evne til samarbeid og kommunikasjon med personalet i forhold til gjennomføring og ledelse
6. Utvikle refleksjon over eget pedagogisk grunnsyn

Innhold / Oppgaver

1. Aktiv deltakelse i og refleksjon rundt samspill med barn og barnehagens hverdagsaktiviteter. 4 praksisfortellinger
2. Observasjoner av ett enkeltbarn over tid oppsummert i en kort rapport.
3. Vurdering av barnehagens bruk av de ulike fagområdene i Rp, med spesiell vekt på de fagene i 1.studieår
4. På bakgrunn av en kartlegging av avdelingens didaktiske forutsetninger og bruk av aktuell pensumlitteratur, skal studenten Planlegge, gjennomføre og vurdere
  - a. 2 hverdagsaktiviteter
  - b. et tverrfaglig opplegg
  - c. minst 1 lederdag
5. Aktivt samarbeid med personalet knyttet til forberedelse, gjennomføring og vurdering av lederoppgavene
6. Synliggjøre pedagogisk grunnsyn i sammenheng med målene for praksisperioden, muntlig og skriftlig og studentens individuelle forutsetninger.

Praksisrapport

Praksisrapporten skal, med utgangspunkt i generelle, faglige og personlige mål, inneholde dokumentasjon, refleksjon og en kort vurdering av hele praksisperioden med vekt på egen læringsprosess. Observasjoner, notater, referater, etc som vurderes som relevant for rapportens innhold, skal legges ved som dokumentasjon.

Arbeidskrav eller oppgaver som skal inngå i mappebidrag i ulike fag defineres i den enkelte fagplan.

2. Studieår

Generelle mål

Studenten skal:

Vise evne til kontakt og samspill med barn

Se sammenheng mellom teori og praksis og bruke faglitteratur og relevant teori i alle arbeidsoppgaver

Være forberedt på praksis jfr praksiskontrakt, vise ansvarlighet i forhold til frammøte, avtaler, arbeidsoppgaver og samarbeid

Delta på personal-, avdelings- og foreldremøter som avholdes i praksisperioden

Levere veiledningsgrunnlag til praksislærer i forkant av avtalt veiledning

Mål

Studenten skal

1. Få innsikt i, og reflektere over didaktiske forutsetninger i barnehagen:

a) Voksnes forutsetninger og kompetanse

b) Barnegruppas forutsetninger og kompetanser

c) Det fysiske ute- og innemiljøets forutsetninger, muligheter og utfordringer

2. Utvikle et fundament for pedagogisk lederskap

a) Utvikle evne og vilje til samarbeid, kommunikasjon og informasjonsflyt

b) Vise evne og vilje til selvstendighet, initiativ og handlekraft i forhold til å utvikle et miljø preget av samspill, varme, kreativitet, glede og humor og opplevelse av mestring for alle

c) Vise evne til å forstå og reflektere over sterke og svake sider hos seg selv

3. Reflektere over barnehagens kulturelle innhold og barns dannelsesprosess i barnehagen

4. Utvikle evne til å planlegge, gjennomføre og vurdere et tverrfaglig 3-ukers prosjekt (m/evt. linjetilknytning) Studenten skal tilegne seg didaktisk kompetanse gjennom å planlegge, gjennomføre og vurdere et tverrfaglig 3-ukers prosjekt (m/evt. linjetilknytning) i samarbeid med barnehagens personale

5. Få innsikt i styrers ansvarsområder og arbeidsoppgaver som administrativ ledelse, pedagogisk ledelse og personalledelse

6. Få innsikt i, og erfaring med samarbeid med barnas foreldre/foresatte

7. Utvikle forståelse for sammenheng mellom eget pedagogiske grunnsyn og pedagogisk praksis

Innhold / Oppgaver

1. Kartlegging, observasjon og skriftliggjøring av barnehagens didaktiske forutsetninger (videreføring av punkt 5.1 i praksiskontrakten)
2.
  - a) Gjennomføring av 5 sammenhengende lederdager
  - b) Planlegging, ledelse og vurdering av et møte
  - c) Gjøre selvstendige valg, gi informasjon, og bidra til gjensidig informasjonsflyt i hverdagen
  - d) Reflektere over egen kommunikasjon og virkning på andre i ulike samspillsituasjoner, være åpen for tilbakemelding fra andre og veilede medarbeidere i hverdagsaktiviteter
3. Dokumentasjon av barnehagens arbeid med kultur og danning
4. Prosjekt med fokus på barns medvirkning, lek og læring
Studenten skal dokumentere hvordan det tverrfaglige prosjektet kommer til uttrykk i barns lek, læring og samspill
5. Beskrivelse av styrers arbeidsoppgaver (se vedlegg)
6. Samspill med foreldre/foresatte i aktuelle hverdagsaktiviteter, vurdering og refleksjon over det daglige samarbeidet med foresatte, deltaking i en planlagt foreldresamtale sammen med praksislærer
7. Vurdering av eget grunnsyn med basis i erfaringene fra praksis

Praksisrapport

Praksisrapporten skal, med utgangspunkt i generelle, faglige og personlige mål, inneholde dokumentasjon, refleksjon og en kort vurdering av hele praksisperioden med vekt på egen læringsprosess. Observasjoner, notater, referater, etc som vurderes som relevant for rapportens innhold, skal legges ved som dokumentasjon 2.

Arbeidskrav eller oppgaver som skal inngå i mappebidrag i ulike fag defineres i den enkelte fagplan.

3. Studieår

Generelle mål

Studenten skal:

Vise evne til kontakt og samspill med barn

Se sammenheng mellom teori og praksis og bruke faglitteratur og relevant teori i alle arbeidsoppgaver

Være forberedt på praksis jfr praksiskontrakt, vise ansvarlighet i forhold til frammøte, avtaler, arbeidsoppgaver og samarbeid

Delta på personal-, avdelings- og foreldremøter som avholdes i praksisperioden

Levere veiledningsgrunnlag til praksislærer i forkant av avtalt veiledning

Mål

Studenten skal

1. Få utvidet erfaring med ledelse og veiledning
2. Få utvidet erfaring med å planlegge, gjennomføre og vurdere et opplegg knyttet til den aktuelle fordypningsenheten/linjeprofilen
3. Gjøre seg mer kjent med, bruke og vurdere ulike pedagogiske kartleggingsmetoder
4. Få utvidet erfaring med samarbeid med barnas foreldre/foresatte
5. Utvikle egen yrkesidentitet som førskolelærer
6. Se barnehagen i en større samfunnsmessig sammenheng

I tillegg til disse målene setter studenten sine egne faglige og personlige mål.

Innhold / Oppgaver

1. Lederansvar og veiledning i samhandling med medarbeidere og barnegrupper.
  - a) Gjennomføring av en planlagt veiledningssekvens med en medarbeider
  - b) Lederansvar for minst ett personal-, avdelings- eller foreldremøtene som avholdes i praksisperioden
2. To uker lederansvar med vekt på innholdet fra fordypningsenheten/linjeprofilen
3. Observasjon av barns lek, aktivitet, samspill, språk, motorikk osv., med utgangspunkt i barnehagens metoder, som grunnlag for en rapport om ett enkeltbarn
4. Aktiv deltakelse og lederansvar i møter med foreldre/foresatte.
Deltakelse/gjennomføring av en foreldresamtale
5. Muntlig og skriftlig refleksjon over egen atferd og handlinger med utgangspunkt i eget grunnsyn.
6. Muntlig og skriftlig refleksjon over historiske, kulturelle og politiske fenomener knyttet til barnehagen som samfunnsinstitusjon
7. I fellesskap med praksislærer skal studenten utvikle faglige og personlige mål ut fra studentens egne forutsetninger, behov, tidligere erfaringer og praksisvurderinger

Praksisrapport

Praksisrapporten skal, med utgangspunkt i generelle, faglige og personlige mål, inneholde dokumentasjon, refleksjon og en kort vurdering av hele praksisperioden med vekt på egen læringsprosess. Observasjoner, notater, referater, etc som vurderes som relevant for rapportens innhold, skal legges ved som dokumentasjon
Arbeidskrav eller oppgaver som skal inngå i mappebidrag i ulike fag defineres i den enkelte fagplan.

Grunnskolepraksis

Mål

Studenten skal

Få innsikt i barnas behov og forutsetninger i overgangen fra barnehage til skole/SFO

Kunne vurdere Få innsikt i behovet for samarbeid mellom barnehage og skole/SFO

Få kjennskap til pedagogisk arbeid i skolens 1. trinn og læreplan

Innhold / Oppgaver

Observasjon og deltagelse i pedagogisk arbeid i 1. klassetrinn og skolefridtsordningen med fokus på barns lek og læring

Refleksjon over betydningen av et godt samarbeid mellom barnehage og skole / SFO

Refleksjon og vurdering av barnets møte med skolens arbeidsmåter og faglige innhold (GLSM)

Organisering og omfang

Praksisen foregår på 1.trinn. Studentene inndeles i grupper på 4- 5 studenter.

Studentene har 30 timers tilstedeværelse på praksisskolen per uke, det er ønskelig at studenten tilbringer noe av tiden på SFO. I tillegg kommer 2 timer til veiledning med praksislærer

Møte mellom praksislærer og student før praksis

Studentene tar selv kontakt med praksislærer og avtaler et møte i skolen i god tid før grunnskolepraksis starter. I møtet avklares mål og innhold for praksis, og studentene får relevant skriftlig informasjon fra skolen

Rapport

Hver studentgruppe skriver en rapport fra skolepraksisen

Rapporten skal, med utgangspunkt i mål, inneholde dokumentasjon, refleksjon og en kort vurdering av perioden. Observasjoner, notater, referater, etc som vurderes som relevant for rapportens innhold, skal legges ved som dokumentasjon

Praksisrapporten skal leveres til praksislærer og pedagogikklærer innen 5 virkedager

Praksislærer sender sine kommentarer til pedagogikklærer innen 4 virkedager. Rapporten skal ikke inneholde navn på barn, lærer eller skole, men på praksisgruppe og studentens pedagogikklærer ved Dronning Mauds Minne høgskole

Rapporten er et arbeidskrav som høgskolen skal endelig godkjenne. Pedagogikklærer har ansvar for alle rapportene. Faglærer godkjenner sitt fagområde. Ved ikke godkjent faglig innhold følges samme rutiner som for arbeidskrav

Taushetsplikt og anonymisering

Studentene underskriver taushetsplikt i grunnskolepraksis Taushetsplikt (.pdf)

Organisering av praksisopplæringen

Veiledet pedagogisk praksis har et omfang på 20 uker, fordelt på alle 4 studieår. En av disse ukene legges til grunnskolens 1. klassetrinn.

I tillegg til den veiledede praksis som høgsolen organiserer, oppfordres studentene til å bruke referansebarnehagen(e), evt egne arbeidsplasser, flittig gjennom hele studiet (se Del 3).

Praksisperiodene er fordelt slik utover i studiet:

Semester	Temaområde	Praksis
1.	Studenten, barnet og barnehagen	3 uker veiledet pedagogisk praksis
2.	Barn i lek og skapende aktivitet	3 uker veiledet pedagogisk praksis
4.	Ledelse, samhandling og kommunikasjon	6 uker veiledet pedagogisk praksis
5.	Barnehagen og skolen som kulturell arena	1 uke grunnskolepraksis
6.	Mening, handling og endring	5 uker veiledet pedagogisk praksis
8.	Faglig og pedagogisk fordypning	2 uker fordypningspraksis
Totalt hele studiet:		20 uker veiledet pedagogisk praksis

Praksisomfang

Praksistiden for studenter er 6 timer pr. dag, inklusiv pause. I tillegg kommer foreldre-, personal- og avdelingsmøter som avholdes i praksisperioden og 2 timer veiledning pr. uke. I barnehager som ikke har pause følger studenten barnehagen. Studenten skal ikke ha lengre dag enn 7,5 time. Studenten skal i hovedsak følge praksislæreres vakter.

Fravær

Fravær meldes til praksislærer, som fører protokoll over studentens fravær. Ved fravær over 3 dager leveres legeattest til praksislærer, som videresendes leder for praksis, og det gis melding til høgsolen ved praksisveileder. Dersom samlet fravær er over 30 % i en praksisperiode blir praksisperioden ikke godkjent. Dersom samlet fravær i en praksisperiode er mellom 20 % og 30 % må studenten ta opp igjen deler av pedagogisk praksis dette vurderes av leder for praksis, praksisveileder og praksislærer.

Fridager, ferie og permisjonsbestemmelser

Studenten følger barnehagen, ikke høgsolen når det gjelder fridager og ferier, bortsett fra jule- og påskeferier.

Praksislærer kan gi permisjon inntil 1 time pr. dag til amming, men praksistiden er 6 timer i barnehagen pr. dag også for studenter som ammer.

Fravær som skyldes at studenter har tillitsverv ved høgsolen, medregnes ikke, men studenten må levere en oversikt over slikt fravær til praksislærer.

Studiedager

1. studieår: 1 studiedag
2. studieår: 3 studiedager
3. studieår: 2 studiedager

Tidspunkt velges av student i forhold til skrivebehov og arbeidsmengde.

Møter og veiledning

Veiledning med praksisveileder før praksis

Praksisveileder gjennomfører førveiledning med alle studenter før praksis starter.

Gjennom førveiledning veiledes studenten til å reflektere over og formulere sitt pedagogiske grunnsyn, personlige og faglige mål og eventuelt andre veiledningsgrunnlag. Studenten forbereder seg til denne veiledningen med å skrive et veiledningsgrunnlag, knyttet til praksiskontrakten.

I tillegg til de generelle målene for hver periode, bør de personlige og faglige målene i 2. og 3. studieår ta utgangspunkt i studentens og praksislærers vurderinger fra forrige praksisperiode.

Møte mellom studenter, lærere og praksislærere før praksis

Første møte som forberedelse til praksis skjer på høgsolen hvor lærere, praksislærere og studenter møtes. Alle grupper bidrar med informasjon. Klasse teamet er ansvarlig for møtet.

Møte mellom praksislærer og studenter i praksisbarnehagen

Andre møte mellom praksislærer og student foregår i praksisbarnehagen. Under møtet fortsettes utformingen av praksiskontrakten. Praksislærer er ansvarlig for møtet.

Veiledning i barnehagen

Studenten skal ha 2 timer veiledning pr. uke. Deler av avsatt tid til veiledning skal brukes til førveiledning. Når praksislærer har to studenter samtidig skal en veiledningstime være felles, i tillegg skal hver student ha en ekstra veiledningstime. Veiledningsgrunnlag leveres praksislærer i forkant av avtalt veiledning.

Praksisveileder og faglærer i barnehagen

Sammen med student forbereder praksislærer veiledning med praksisveileder og faglærer i barnehagen. Student melder saker til møtet til praksisveileder/faglærer minst to virkedager før det skal finne sted.

Praksisseminar

I 1. klasse og 2. klasse gjennomføres et praksisseminar på høgskolen i løpet av praksisperioden.

Praksislærere kan inviteres til å delta. Klasseteamet er ansvarlig for møtet.

Møte mellom studenter, lærere og praksislærer etter praksis

Etter endt praksis avholdes et møte for etterarbeid og refleksjon over praksis med studenter, praksislærere, faglærere og praksisveileder.

Veiledning etter praksis med praksisveileder

1. studieår: Individuelle samtaler med studentene etter praksis
2. studieår: Gruppevisе samtaler med studentene etter praksis
3. studieår: Individuelle samtaler med studentene etter praksis

Praksiskontrakt

Praksiskontrakten er en skriftlig avtale mellom praksislærer og student, som skal brukes aktivt i praksisperioden.

Praksiskontrakten påbegynnes før praksis og skrives ferdig av studenten i samarbeid med praksislærer i løpet av den første uken i praksis. I 1. og 2. studieår sender studenten en kopi til praksisveileder som en orientering før veiledningen med praksisveileder i barnehagen.

Praksiskontrakt (.pdf)

Praksisrapport

Studenten skriver med utgangspunkt i mål for praksis en praksisrapport.

Grunnlaget for rapporten er et utvalg fra den skriftlige dokumentasjonen for hele praksisperioden (observasjoner, loggbøker, referater, planer og vurderinger).

Rapporten skal følge de retningslinjer for skriftlig arbeid som presenteres på DMMH sin hjemmeside på nettet

Studenten leverer praksisrapporten til praksislærer 5 virkedager etter endt praksis. Praksislærer leser og kommenterer praksisrapporten som del av grunnlaget for praksislærers sluttvurdering.

Vurdering i praksisperioden

Vurdering er en løpende prosess gjennom hele studiet. Praksislærer vurderer yrkesatferd, teoretisk innsikt og handlingskompetanse i praksis. Denne vurderingen er en del av en omfattende veiledningsprosess, der både student og praksislærer bidrar.

Skriftlig prosedyre der det er tvil om praksisperioden kan godkjennes

Dersom det i løpet av praksisperioden oppstår tvil om studenten når de målene som er satt, og det er fare for at studenten ikke får praksisperioden godkjent, har praksislærer plikt til å gi melding om dette til praksisveileder ved høgsolen snarest. Praksisveileder bistår praksislærer i vurderingen, og praksislærer gir studenten skriftlig melding (se vedlegg).

I samarbeid med praksisveileder iverksetter praksislærer forsterket veiledning slik at studenten får anledning til å forbedre innsatsen. Ved ikke bestått praksis har studenten etter gjeldende reglement anledning til å ta praksisperioden opp igjen en (1) gang til.

Forskrift til Rammeplan for førskolelærerutdanning

(<http://www.lovdato.no/cgi-wift/ldles?doc=/sf/sf/sf-20051213-1448.html>)

Forskrift om studentopptak, eksamen og vurdering av praksis ved DMMH § 37. Prosedyre ved sluttvurderingsprosessen

<http://www.dmmh.no/regler>

Midtveisvurdering

Midtveis i praksisperioden gir praksislærer studenten en muntlig vurdering. Den skriftlige dokumentasjonen som er bakgrunn for vurderingen arkiveres i barnehagen

Sluttvurdering fra praksislærer

Praksislærer lager en skriftlig sluttvurdering ut fra "Retningslinjer for veiledning og vurdering".

Sluttvurderingen tar utgangspunkt i studentenes måloppnåelse, og skal gjenspeile studentens nivå og utvikling. Dette må også sees i forhold til krav om et yrkesmessig forsvarlig nivå. Sluttvurderingen munner ut i et vurderingsforslag om bestått/ikke bestått praksis.

Prosedyre ved sluttvurderingsprosessen

Vurderingsuttrykket bestått/ikke bestått må fastsettes på grunnlag av kvalifisert, faglig skjønn. Praksislærer har hovedansvar for vurderingen, og gjøres på bakgrunn av en helhetsvurdering av studentens praksis.

Praksislærer gjennomgår sin sluttvurdering med vurderingsforslag med studenten, og sender det til praksisveileder senest 15 virkedager etter siste praksisdag/ avsluttet praksis (se vedlegg).

Praksisveileder leser praksislærers sluttvurdering og vurderer om det er samsvar mellom innholdet i sluttvurderingen og den foreslåtte karakteren. Karakteren vurderes også i forhold til det inntrykket praksisveileder har fått av kvaliteten på studentens arbeid i løpet av praksisperioden.

Ved sammenfallende vurderinger, blir praksislærers vurderingsforslag stående. Ved tvil om praksisperioden kan godkjennes, vises det til pkt. 8.6

Praksisveileder informerer den enkelte student om det endelige vurderingsuttrykket for praksisperioden.

Retningslinjer for veiledning, vurdering og skriving av sluttvurdering

1.studieår

Følgende skal vurderes:

I forhold til måloppnåelse:

- Studentens refleksjon over eget samspill med barn
- Studentens forståelse for barnas perspektiv og kompetanse
- Studentens synliggjøring av barnehagens arbeid med fagområdene
- Studentens innsikt og forståelse for mål, innhold og metode i hverdagssituasjonene
- Studentens evne til samarbeid med personalet ved enkeltsituasjoner og ved lederdager
- Studentens refleksjon over eget pedagogisk grunnsyn
- Studentens evne til refleksjon og bruk av faglitteratur, muntlig og skriftlig

Felles mål for alle 3 studieår

- Studentens evne til kontakt og samspill med barn
- Studentens forberedelse til praksis (jfr. praksiskontrakt)
- Studentens møte med utfordringer
- Studentens ansvar for egen læring
- Studentens evne til selvutvikling og utprøving av egen praksisteori
- Studentens evne til utprøving av egne ideer og kreativ problemløsning
- Studentens ansvarlighet i forhold til fremmøte, avtaler, arbeidsoppgaver og samarbeid

Sluttvurderingen skal også inneholde en oppsummering av studentens ressurser og utfordringer. Dette føres på eget skjema, skjema for uttalelse av studentens praksis. Dette finnes på <http://www.dmmh.no/praksisskjema>

► Uttalelse om studentens praksis (.pdf)

2. Studieår

Følgende skal vurderes:

I forhold til måloppnåelse:

- Studentens evne til å ta hensyn til og benytte seg av barnas og personalets forutsetninger og kompetanse, samt muligheter i det fysiske miljøet
- Studentens evne til å utvikle et fundament for pedagogisk lederskap
- Studentens evne til selvstendighet og initiativ sammen med barn og voksne
- Studentens evne til selvinnsett mht ressurser og utfordringer hos seg selv
- Studentens evne til å planlegge, gjennomføre og vurdere sitt 3 - ukers tverrfaglige prosjekt
- Studentens evne og interesse til å sette seg inn i styrers ansvarsområde og arbeidsoppgaver
- Studentens evne til innsikt i samarbeidet med barnas foreldre/foresatte?
- Studentens refleksjon og utvikling i forhold til eget pedagogisk grunnsyn
- Studentens evne til refleksjon og bruk av faglitteratur, muntlig og skriftlig

Felles mål for alle 3 studieår

- Studentens evne til kontakt og samspill med barn
- Studentens forberedelse til praksis (jfr. praksiskontrakt)
- Studentens møte med utfordringer
- Studentens ansvar for egen læring
- Studentens evne til selvutvikling og utprøving av egen praksisteori
- Studentens evne til utprøving av egne ideer og kreativ problemløsning
- Studentens ansvarlighet i forhold til fremmøte, avtaler, arbeidsoppgaver og samarbeid

Sluttvurderingen skal også inneholde en oppsummering av studentens ressurser og utfordringer. Dette føres på eget skjema, skjema for uttalelse av studentens praksis. Dette finnes på <http://www.dmmh.no/praksisskjema>

► Uttalelse om studentens praksis (.pdf)

3. studieår

Følgende skal vurderes:

I forhold til måloppnåelse:

- Studentens evne til å vise en utvidet erfaring med ledelse av barn og medarbeidere
- Studentens evne til å planlegge, gjennomføre og vurdere et opplegg knyttet til fordypningsenheten/linjeprofilen
- Studentens samarbeid med barnas foreldre/foresatte
- Studentens synliggjøring av sin yrkesidentitet
- Studentens evne til å se barnehagen i ett større samfunnsmessig sammenheng
- Studentens evne til å sette egne personlige mål
- Studentens evne til refleksjon og bruk av faglitteratur, muntlig og skriftlig

Felles mål for alle 3 studieår

- Studentens evne til kontakt og samspill med barn
- Studentens forberedelse til praksis (jfr. praksiskontrakt)?
- Studentens møte med utfordringer
- Studentens ansvar for egen læring
- Studentens evne til selv vurdering og utprøving av egen praksisteori
- Studentens evne til utprøving av egne ideer og kreativ problemløsning
- Studentens ansvarlighet i forhold til fremmøte, avtaler, arbeidsoppgaver og samarbeid

Sluttvurderingen skal også inneholde en oppsummering av studentens ressurser og utfordringer. Dette føres på eget skjema, skjema for uttalelse av studentens praksis. Dette finnes på <http://www.dmmh.no/praksisskjema>

- ▶ Uttalelse om studentens praksis (.pdf)

Drøftingsforum

I tilfeller der det er tvil om studenten har bestått praksis, eller når det omhandler ikke godkjent rapport. (det kan legges til 5 virkedager til forbedring av rapport) innkalles det til drøftingsforum.

Drøftingsforum består av studentens praksislærer, praksisveileder og faglærere. Både praksislærer og praksisveileder kan ta initiativ til drøftingsforum. Drøftingsforum avsluttes med at praksislærer setter endelig vurderingsuttrykk

Beslutningsmøte

I de tilfellene hvor praksislærer finner å måtte gi vurderingsuttrykket ikke bestått, vil praksislærer og praksisveileder bli innkalt til møte med dekan og leder for praksis.

Praksislærers og praksisveileders vurdering av studentens faglige og personlige innsats i praksisperioden er utgangspunkt for drøftingene på møtet. Det er høgskolen ved dekan som tar den formelle og endelige avgjørelsen om bestått/ikke bestått på bakgrunn av nevnte møte. Studenten vil deretter motta skriftlig melding fra høgskolen om utfallet.

Kriterier for å vurdere praksis til ikke bestått

Reglement for praksisopplæringen i grunnutdanningen ved DMMH

§ 7 og § 8

Ved liten eller ingen evne til måloppnåelse og til å tilfredsstille de generelle kravene til praksisperioden, står studenten i fare for å ikke bestå praksis.

Vurdering av skikkethet

Skikkethetsvurdering er en helhetlig vurdering som omfatter alle studenter og innebærer at den i prinsippet er overordnet all annen vurdering. Det vises til fylldigere informasjon i siste del av Fagplanen

► Skikkethetsvurdering

Ansvarsforhold

Studentens rolle og ansvar

Vurdere planlagt og spontant ansvar skriftlig

Skriftlig arbeid skal leveres etter hvert i praksisperioden

Vurdere ønske for innholdet i møtet med faglærer og praksisveileder og gi melding om dette

Vurdere planer fortløpende for evt. for justering/revurdering

Foreta selvurdering før praksislærer gir sin vurdering

Fylle ut eget vurderingsskjema før midtveisvurdering

Levere praksisrapport som vurdering av hele perioden

Fylle ut eget vurderingsskjema før sluttvurdering

Gjøre seg kjent med praksislærers sluttvurdering.

Fylle ut vurderingsskjemaet "Studiekvalitet i praksis" på nettet

Praksislærers rolle og ansvar

Gi uformell og formell veiledning

Ta kontakt med praksisveileder ved tvil om godkjent praksis

Gi midtveisvurdering

Kommentere og vurdere praksisrapport

Skrive sluttvurdering og ha samtale med studenten ut fra denne

Ved tvil om sluttrapport få tilgang til vurdering fra tidligere praksis via leder for praksis

Sende sluttvurderingen i lukket konvolutt til praksisveileder senest 15 arbeidsdager etter avsluttet praksis

Returnere praksisrapport til student etter avsluttet vurdering

Praksisveileders rolle og ansvar

Veilede student på barnehagen i løpet av praksisperioden 1. og 2. studieår.

Ha kontakt med praksislærer før midtveisvurdering 1., 2. og 3. studieår (event. telefonkontakt)

Delta på midtveisvurdering der studenten står i fare for ikke å få praksisen godkjent og ved andre særskilte tilfeller

evt. innkalle til drøftingsforum

Påse at vurderingsuttrykket og sluttvurderingen stemmer overens

Ha samtale med student/grupper av studenter etter praksis (se presisering for hvert studieår)

Levere sluttvurderinger til administrasjonen for arkivering

Gi tilbakemelding om praksislærers arbeid dersom praksislærer ber om det

Faglærers rolle og ansvar

Være tilgjengelig for veiledning knyttet til prosjekt 2. og 3. studieår.
Vurdere mappebidrag/arbeidskrav knyttet til praksis

Vurdering av studiekvalitet i praksis

Studenten fyller ut skjemaet på nett etter avsluttet praksis. Dette gjøres etter at studenten har mottatt sluttvurdering av praksisperioden. Praksislærere gis tilgang til sine egne skjema etter et passord på nett. Det som fremkommer av skjemaet bør være kjent fra tidligere. Navnet på studenten skal stå på skjemaet. Skjemaet arkiveres både i praksisbarnehagen og ved høgskolen, og ansees som et fortrolig dokument.

Skjemaer knyttet til praksis: <http://www.dmmh.no/praksisskjema>.

Aktuelle skjema er:

1. Avtale om makulering av sensitivt materiale
2. Dagsrytme i barnehagen
3. Eksempel på oppsett av lederdag
4. Momentliste ang. styrers/enhetsleders ansvarsområde og arbeidsoppgaver
5. Praksiskontrakt
6. Refusjonskrav/skjema
7. Skjema for studenter som står i fare for ikke å få godkjent praksis
8. Sluttrapport for observasjonsbarnet
9. Søknad om tildeling av praksisplass på særskilt grunnlag
10. Søknad om utsatt praksis
11. Taushetsplikt
12. Uttalelse om studentens praksis

DEL 5: Regler for avsluttende vurdering og skikkethetsvurdering

1. Regler for avsluttende vurdering

Dette reguleres av

- Forskrift om studentopptak, eksamen og vurdering av praksis ved DMMH
- Reglement og retningslinjer for mapper i grunnutdanningen ved DMMH.

Disse dokumentene kan du finne på www.dmmh.no/regler

2. Skikkethetsvurdering av lærerstudenter ved DMMH

Dette reguleres av Kunnskapsdepartementets forskrift av 10.10.2005:

- [Forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene](#)
- [Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning](#)
- Se www.lovdato.no.

3. Skikkethetsvurdering/definisjon

Løpende skikkethetsvurdering av alle studenter skal foregå gjennom hele studiet og skal inngå i en helhetsvurdering av studentens faglige og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer eller som helse- eller sosialpersonell. En student som utgjør en mulig fare for barnehagebarns og elevers eller pasienters, klienters og brukeres liv, fysiske og psykiske helse, rettigheter og sikkerhet, er ikke skikket for yrket.

Hvis det er begrunnet tvil om en student er skikket, skal det foretas en særskilt skikkethetsvurdering. Forvaltningslovens regler om saksbehandling kommer til anvendelse ved særskilt skikkethetsvurdering.

4. Vurderingskriterier for lærerutdanningene

Kriterier ved vurderingen av om en student er skikket i utdanningene som nevnt i § 1 nr. 1 til 5 er:

- a) studenten viser manglende vilje eller evne til omsorg og til å lede læringsprosesser for barn og unge i samsvar med mål og retningslinjer for barnehagens og skolens virksomhet
- b) studenten viser manglende vilje eller evne til å ha oversikt over hva som foregår i en barnegruppe eller klasse og ut fra dette skape et miljø som tar hensyn til barn og unges sikkerhet og deres psykiske og fysiske helse
- c) studenten unnlater å ta ansvar som rollemodell for barn og unge i samsvar med mål og retningslinjer for barnehagens og skolens virksomhet
- d) studenten viser manglende vilje eller evne til å kommunisere og samarbeide med barn, unge og voksne
- e) studenten har problemer av en slik art at han/hun fungerer svært dårlig i forhold til sine omgivelser

- f) studenten viser for liten grad av selvinnsikt i forbindelse med oppgaver i lærerstudiet og kommende yrkesrolle
- g) studenten viser manglende vilje eller evne til å endre uakseptabel adferd i samsvar med veiledning

5. Skikkethetsnemnd

Styret selv skal oppnevne en skikkethetsnemnd. Nemnda skal bestå av:

- en faglig leder for avdeling eller fakultet for lærerutdanningen eller helse- eller sosialfagutdanningene, eller tilsvarende funksjon
- en faglig studieleder for lærerutdanningen eller helse- eller sosialfagutdanningene, eller tilsvarende funksjon
- to representanter fra praksisfeltet
- to faglærere
- to studentrepresentanter
- en ekstern representant med juridisk embetseksamen

Medlemmer oppnevnes for tre år av gangen. Studentrepresentantene oppnevnes for ett år. Faglig leder for avdeling eller fakultet eller tilsvarende funksjon, er nemndas leder.

Minst to tredjedeler av nemndas medlemmer skal være til stede ved saksbehandlingen.

6. Institusjonsansvarlig

Styret oppnevner en ansatt ved institusjonen som institusjonsansvarlig for skikkethetsvurderingen. Institusjonsansvarlig kan oppnevnes blant skikkethetsnemndas medlemmer.

7. Tvilsmelding

Tvil om en students skikkethet meldes skriftlig til institusjonsansvarlig. Den som leverer tvilsmelding, regnes ikke som part i saken.

Tvilsmeldinger som er åpenbart ugrunnet skal ikke behandles av institusjonsansvarlig.

8. Behandling hos institusjonsansvarlig

Studenten skal varsles skriftlig om at det foreligger begrunnet tvil om vedkommendes skikkethet. Institusjonsansvarlig skal innkalle studenten til vurderingssamtale, og sørge for at saken blir så godt opplyst som mulig. Studenten skal få tilbud om utvidet oppfølging og veiledning med mindre det er åpenbart at slik oppfølging ikke er egnet til å hjelpe studenten. Praksisperioder kan utsettes til etter at utvidet veiledning er avsluttet.

Fra vurderingssamtalen skal det lages skriftlig referat, som inneholder en beskrivelse av saksforholdet og eventuelle planer for utvidet oppfølging og veiledning av studenten.

Hvis utvidet oppfølging og veiledning ikke medfører den nødvendige endring og utvikling hos studenten, skal institusjonsansvarlig fremme saken for skikkethetsnemnda.

9. Behandling i skikkethetsnemnda

Saker som fremmes for skikkethetsnemnda skal følges av all skriftlig dokumentasjon i saken. Nemnda skal utrede saken ytterligere dersom det er nødvendig.

Studenten skal varsles i god tid om tidspunktet for møtet, og gjøres kjent med sakens opplysninger. Studenten skal ha mulighet til å legge frem sine synspunkter for nemnda før møtet.

Nemnda lager en innstilling til styret eller institusjonens klagenemnd med en vurdering av hvorvidt studenten er skikket eller ikke, hvorvidt studenten bør utestenges helt eller delvis fra den aktuelle utdanningen, samt lengden på utestengingsperioden og eventuelle vilkår for at studenten skal få gjenoppta utdanningen. Uenighet i nemnda skal begrunnes og fremgå i innstillingen.

10. Behandling i styret/institusjonens klagenemnd

På bakgrunn av skikkethetsnemndas innstilling fatter styret selv eller institusjonens klagenemnd vedtak om at en student ikke er skikket etter reglene i lov om universiteter og høyskoler § 4-10 tredje ledd og fjerde ledd. Det skal ikke utstedes vitnemål for den aktuelle utdanningen til en student som er funnet ikke-skikket.

Hvis en student som er funnet ikke-skikket skal utestenges fra utdanningen, skal det fattes særskilt vedtak om dette. Studenten kan utestenges fra utdanningen i inntil 3 år. Ved kortere utestenging kan styret eller institusjonens klagenemnd stille vilkår som må være oppfylt før utdanningen gjenopptas.

Vedtaket om utestenging skal opplyse studenten om at han/hun ikke kan søke eller ta imot plass ved tilsvarende utdanninger ved institusjoner under lov om universiteter og høyskoler i utestengingsperioden, og at han/hun må søke nytt opptak dersom utdanningen skal gjenopptas etter utestengingsperioden.